

Национална Спортна Академия "Васил Левски"

АВТОРЕФЕРАТ

Развитие на спорта и физическото възпитание в Република Турция през 1923-1938 г. по време на управлението на Мустафа Кемал Ататюрк

Докторант: Ведат Генч

Научен ръководител: доц. Лозан Митев

София 2014 г.

Глава I. Увод

Въведение

Представенията дисертационен труд разглежда развитието на спорта и физическото възпитание в Турция по време на цялостните обществено-политически, културни и икономически реформи осъществени от президента на Републиката Кемал Ататюрк. Този до сега неизследван въпрос е част от общия процес на развитие на спорта в Европа свързан с утвърждаване на държавното начало в неговото развитие. От особено значение е да се представи механизмът и мащаба на отражение на тези всеобщи тенденции в Турция, както и тяхното стратегическо значение за съвременното развитие на системата за физическо възпитание и спорт в Турция като светска държава.

Развитието на спорта и физическото възпитание след първата световна война като обществено културно явление се осъществява в обстановка на радикални политически промени в света, засягащи не само политическите и държавни изменения, но и цялостните промени настъпили в света по отношение на икономиката, идеологията, политиката и културата. Първата световна война постави началото на нов тип цивилизационно развитие, което измени природата на спорта формирайки му нови социални функции и мащаби на развитие, които остават валидни почти до края на XX в. Те съществено се отличават от модела на развитие телесната култура и спорта през XIX в. развивал се в специфични национални рамки ограничавани от културата, традициите и ценностите в отделните общества създали едно значително културно разнообразие.

Типичен пример за осъществяване на преход от една държавна система и от една култура в друга е развитието на Република Турция, създадена на мястото на феодалната многонационална Османска империя. Турският модел на развитие на телесната култура в периода между двете световни войни е ключов за цялостното развитие на спорта в тази държава, който има редица своеобразни специфики

породени от коренните различия със Западно и Източноевропейските културни традиции в обществения и културен живот и .

Развитието на телесната култура в Република Турция след първата световна война е специфичен пример на реформаторство, в което си дават сблъсък големите култури на Ориента и Запада, на миналото и бъдещето. Решаването на това голямо предизвикателство е дълъг и сложен процес, който се развива и ограничава с цялостната реформаторска политика на Мустафа Кемал – първия президент на Република Турция, чиято национална стратегия, управленски модел и държавно-обществена организация остават непроменени до началото на XXI в.

Постановка на проблема

Със създаването на Турската Република през 1923 г. дейностите свързани с обучението и образованието, паралелно и с физическото възпитание и спорта са придобили важно място в развитието на страната, а също така са заели челно място във реформите осъществявани от Мустафа Кемал Ататюрк. Главни елементи на реформата, известна под понятието Кемализъм включва следните елементи:

1. Интегриране на населението на основата на изграждане на турско национално самосъзнание.
2. Национален протекционизъм в областта на икономиката и банковото дело
3. Изравняване на двата пола в обществения живот.
4. Отделяне на религията от държавата.
6. Създаване на национална образователна система на всички равнища за всеобщо равно и достъпно образование
7. Усилване функциите на държавата и армията в обществения живот

В тези мерки спортът и физическото възпитание са подложени на реформи свързани развитието на образованието и армията, както и определяне на нов статут и контрол върху дейността на гражданските спортни организации.

От особено значение в научно отношение има въпроса за определяне същността, тенденциите, организацията и механизмите на извършване на реформи в областта на спорта и физическото възпитание в република Турция. От друга страна, определен научен интерес представлява разкриването на характеристиките и мащабите на европейското културно влияние, както и възможностите на турското общество да ги съчетава със собствените си традиции и да ги адаптира в коренно различната обществено-култура среда. Именно това определя научното значение на изучаването на реформите и като цяло развитието на телесната култура в република Турция в периода на управление на Мустафа Кемал Ататюрк – 1922 – 1938 г.

Основание за това изследване е и обстоятелството, че темата не е разработена цялостно в самата Турция, а и тези въпроси са неизяснени в европейската книжнина по история на спорта през този период.

Обхватът на темата определя не само историческите аспекти на изследователската работа, а всъщност налага използването на интегрален подход чрез прилагане на изследователски процедури корелиращи с проблемите на мениджмънта и спортната политика. Това определя важността на изследването с оглед използването му като база за сравнителни студии с широк спектър на приложения в областта на управлението, историята, културата и социалните процеси.

Литературен обзор

Самостоятелно монографично изследване на темата не съществува, но проблемът за развитието на спорта по време на създаването на Турската република до началото на II световна война е предмет на редица научни и популярни статии и общи публикации за развитието на спорта в Турция. Те засягат различни аспекти по темата: организационни, правни, финансови, идейно-концептуални въпроси свързани с развитието на спорта в Турция през периода 1922-1928 г., като тези

проблеми са част от общата тематика на публикациите. От особено значение в това отношение е изданието на Ахия Дояр¹, в което се изяснява еволюцията на управлението на турския спорт по време на републиката. Особено място в изданието е отделено на периода 1923-1938 г.

Заслужава внимание и публикацията на Нури Дерменджи², който отделя особено внимание на изясняване проблема за функциите на спортните институции. Ценни сведения в тази насока, както и опит за характеристика на общото развитие на спорта в Турция през изследвания период дава и Хайати Демир³, Нуран Дагъл⁴ и Мехмет Джанкуп⁵.

Важно изследване, разкриващо проблемите и организацията в подготовката на специалисти прави Налан Билге⁶, което е от важно значение за изясняване на цялостната държавна политика, от една страна и процесите на влияние на европейските школи – Англия, Германия и Франция.

В турската историография по-голямо внимание през последните десетилетия се отделя предимно на проучванията насочени към развитието на елитния спорт и спортните организации. Значими изследвания в тази насока са трудовете на Азис Бей за организационното развитие на спортните организации в Турция⁷, Ердал Ръза⁸, Айше Аталай⁹, Халит Байрактароглу¹⁰ и др. в които се анализират международните спортни връзки на турските спортни организации и участието на страната в съвременните олимпийски игри. Представени са обстойни статистически данни, които имат важно значение за изясняване на държавната политика в областта на елитния спорт през изследвания период.

¹ Ахия Дояр “Управлението на спорта в Турция”, Академично издание, Малатия, 1997

² Нури, Демирджи, “Организация и управление на спорта” Министерство на младежта и спорта, издание, Анкара, 1986

³ Хайати Демир, “Спортната Организация в Турция(Изследване- исторически преглед, Коня, 2006

⁴ Нуран Дагъл “Правителствени програми-том 1. (1920-1960) печатница на Турското Велико Народно Събрание, Анкара, 1988

⁵ Мехмет Джанкуп, “Организация и управление на спорта” 2/издание на Нобел печатница, Анкара, 2005

⁶ Налан, Билге, Подготовка на кадри по физическо възпитание в Турция, издание на Министерството на културата, Анкара, 1989

⁷ Азис Бей “Специалните дейности на спортните здружения”, Национален суверинитет. 19 май 1932, стр.1-5

⁸ Ердал, Ръза, Олимпийски игри и олимпийски спортове, Истанбул, 2007.

⁹ Айше, Аталай, “Западното влияние на спорта в Османската и Младата Турска Република” Сп. Управление на спорта и спортна технология, бр.2, 2007, стр.34

¹⁰ Халит, Байрактароглу, Спортни успехи на Републиката” 1934, стр.6

С оглед разработката на една систематичен преглед на развитието на спортовете в Турция и търсенето на някои общи закономерности и влияния на фактори, са проучени изследванията на Коркмаз Аталай¹¹ и Джем Атабейоглу¹².

Предмет на турската спортна историография, под влияние на общите тенденции в тази насока, е изследването на държавната политика и свързаните с това правни и партийно политически аспекти, както и със значението и дейността на Мустафа Кемал Ататюрк. В тази връзка може да се посочи като значимо изданието на Мюксел Акденк¹³ и Афион Якуп¹⁴.

В турската спортна историография съществуват, макар и малко, разработки свързани с историята на спорта в отделни региони- Рушди Даглароглу¹⁵, на отделни спортове – Кудрет Еминогли¹⁶, Мехмет Дурупинар¹⁷, Феррух Динчер¹⁸ или някои по-значими проблеми, какъвто е напр.участието на жените в спорта – Фикрет Дурусой¹⁹, Фонда Шенол²⁰, училищното физическо възпитание-Севал Фел²¹, спорта сред военните, социално-културни аспекти на спорта в турското общество-Мустафа Еркал²², Угур Демирай²³ и др.

Широкият тематичен подход и различното равнище на изследователски проучвания оформят една пъстра картина на спортната историография в Турция, която предимно се основава на смесването на историографските подходи чрез

¹¹ Коркмаз ,Аталай, Минало и настояще на спортовете в Турция''Печатница матсан,Истанбул,2005

¹² Джем Атабейоглу, ''Спортната политика по времето на Републиката'' Търска Енциклопедия през периода на Републиката,Том,8,1983

¹³ Мюрсел Акденк, В държавните документи на Турция по време на плановите периоди- обучение на спортните упражнения, Тема на магистър в Гази Университет, Анкара, 1986 г.

¹⁴ Афион,Якуп Акиф,Тунч,Али, История на физ.възп. и спорта,Печатница Дамла,Коня,1997.

¹⁵ Рушти Даглароглу, ''История на спортен клуб-Фенербахче (1905-1957, Истанбул,1957 стр.11-25.

¹⁶ Кудрет,Еминогли и колектив, ''Конния спорт през Османството'', Спортът в Анадолската цивилизация, Анкара,2012, стр. 158-163, 168-171

¹⁷ Мехмет Дурупинар, ''100 годишната история на Турския баскетбол'' Ефес,Истанбул,2006,стр.14-17.

¹⁸ Феррух, Динчер ''Конния спорт през периода на Османството'', Анкара,2002, стр.616-621

¹⁹ Фикрет Дурусой, ''Момичета и спорт'' ,печатнища народно образование,Анкара,1986,стр.5

²⁰ Фонда Шенол,Джантек ''Жената и спорта, в ранните години на Републиката 1928-1968''

Научно-изследователско списание бр.29,есен2009,Анкара, стр.206-207.

²¹ Севал,Фел, ''Изследване на програмата за началното образование от 1923 година до днес по време на периода на Републиката'',Симпозиум 07-09 Декември 2005, Анкара.

²² Мустафа Еркал, ''Социологически насоки в спорта'' ,издание на Министерство за младежта и спорта,Анкара,1986

²³ Угур,Демирай, ''Отношение на турската преса към спорта борба, Истанбул, Специализиран спортен клуб по борба, Истанбул, без дата, стр.8.

прецизното представяне на фактологическа информация с прилагането на нюансирани и политически съобразни характеристики и оценки на историческите събития съобразно националната доктрина на господстващата историческа школа в Турция²⁴, определяща положителното значение на държавната политика по време на Кемал Ататюрк. В историческите разработки липсват полемични въпроси, както и основните критически студии са съобразени с концепцията на официалната историография.

Съобразно нуждите от методологически постановки, чрез които да се очертаят характеристиките на спорта като социално явление, от една страна, така и за да се изяснят тенденциите в еволюцията на турската спортна политика са проучени някои автори анализиращи общите процеси на развитието на спорта и телесното възпитание в Европа. С оглед прилагането на сравнителен анализ между националните модели за развитие на спорта в Европа бяха проучени трудовете на Карл Дийм²⁵, който подготвя цялостен модел за реформи на спорта и телесното възпитание в Турция по подобие на този в Германия и България. Не по-малко важен е и труда на Джеси Уилямс²⁶ свързан с анализа на социално теоретични и концептуални стратегии и системи за тяхната реализация в обществото.

В изследването бяха взети под внимание изследванията върху организационните и политическите основи на изградените тоталитарни модели за развитие на телесна култура в Италия, Германия, Унгария, СССР и България, проучвани от Лозан Митев²⁷.

Въз основа на проучените изследвания, бе възможно да се изгради по-задълбочена концепция за провеждане на настоящото проучване, като това се

²⁴ Büşra Ersanlı, “Siyaset”, “Tarih” ve “Resmiyet”, 1990’ların Ders Kitapları- İn: İktidar ve Tarih, 1996, pp. 208-237., вж и Бюшра Ерсанлъ “Турската историческа теза” и нейните резултати, в <http://balkansbg.eu/content/b-identichnosti/128-turskata-istoricheska-teza-i-nejnite-rezultati.html>

²⁵ Карл Дийм, “Основните принципи на физическото възпитание”, Синоп, 1938. Стр.3-9 Diem C. Der Deutsche Sport in der Zeit des Nazionalsozialismus, Köln 1980, както и документацията по неговото посещение в Турция през 1937-38 г, намираща се в Карл и Лизелот Дийм Архив в Немския спортен университет

²⁶ Williams, J. The Principles of the Physical Education. NY, 1957

²⁷ Митев Лозан, Изграждане на тоталитарен модел на телесната култура в България 1937-1949 г., дис. С 2001 г

отрази върху концептуалната част, чрез прецизиране на методологическите въпроси свързани с инструментариума за анализ и критериите за оценка на историческите факти. На второ място, направеният преглед на посочените източници разшири възможно най-пълноценно стратегията за представяне на отделните направления в развитието на телесната култура в Турция през периода 1923- 1944 г.

Цели и задачи на изследването

Цели на изследването

Въз основа на направения анализ се установява, че представеният научен проблем изисква определянето като цел на изследователската работа:

1. Да се направи исторически преглед на развитието на физическото възпитание и спорта в република Турция от 1922 до 1938 г.

Във функционално отношение, чрез историческия преглед на този процес, е възможно да се изясни мащаба и характера на реформите проведени от държавата в тази област. Другият важен изследователски аспект на това изследване е:

2. Изясняване на проблема за влиянието на европейските културни модели за развитието на физическото възпитание и спорта и проблема за същността на Турския идентитет на телесната култура като съставка от социал

Изследователски задачи

Вземайки предвид състоянието на изследванията и постиженията в изясняване на историческите процеси в развитието на спорта посочени в литературния обзор и съобразно основната цел на изследването, бяха поставени следните основни изследователски задачи.

1. Да са направи цялостно проучване и събиране на документална информация свързана с развитието на физическото възпитание и спорта в Република Турция през изследвания период.
2. Да се изясни организационната структура и специфичните функции и дейности на различните спортни организации и институции функциониращи като държавни и обществени субекти в развитието на спорта.
3. Да се направи анализ на законодателството, държавната и партийна политика , въз основа на което да се изясни стратегията и концепцията за развитието на спорта и физическото възпитание и спорта в Република Турция. По-специално внимание да се отдели в определяне значението и влиянието на идеологията на кемализма и политическото ръководство на Мустафа Кемал Ататюрк в развитието на телесната култура.
4. Да се изяснят процесите и механизмите в осъществяването на модернизацията на физическото възпитание и спорт в Република Турция.
5. Да се анализира състоянието и развитието на проблема с подготовката и реализацията на спортни специалисти и тяхната роля за осъществяване на реформата в тази област през изследвания период.
6. Да се съберат и представят сведения за създаването и развитието на Турско-Българските спортни връзки през изследвания период.

Показатели за анализ

Основни показатели, по които е осъществено изследването(събиране и обработка на историческата информация) се определят от общите методологически принципи на историографията, свързани с приемане на основни ориентири за обработка на сведенията и конструкция на историческото изложение по следните основни признаци, даващи възможност да се изгради пълноценна и достоверна представа за развитието на процесите във физическото възпитание и спорта:

1. Политически концепции и стратегии за развитие на физическото възпитание и спорта.
2. Организационно структурно развитие на спорта в Република Турция.
3. Основни функции и дейности са държавните и спортни субекти на развитие на спорта в Република Турция.
3. Правно административни нормативни актове и политика регулиращи развитието на физическото възпитание и спорта.
4. Състояние, подготовка и развитие на кадровия потенциал.
5. Материално технически и финансови условия за развитието на физическото възпитание и спорта в Република Турция.

Организация и методика на изследването

Организация на изследването

Изследването бе извършено в периода 2012 – 2014 г. в рамките на 3 основни етапа. Първият етап включва времето през 2012 до средата на 2013 г. г., в който приоритетно бе извършено проучване на литературните източници по темата и се извърши подготовката по осъществяване на изследователската дейност в рамките на основните институции съхраняващи исторически документи и материали.

Вторият етап на изследването включва периода от началото на 2013 г. до началото на 2014 г., в който бе осъществено събирането и систематизация на историческите извори.

Третият етап започва от края на 2013 г. до април 2014 г. и е свързан с провеждането на анализа на историческата информация и изготвяне композицията и съдържанието на дисертационния труд.

Методи на изследване

За осъществяване на изследването бе приложен комплексен подход от изследователски стратегии основани на конкретните нужди и определени от спецификата на отделните етапи в работата.

Методи за събиране на информация

1. Литературен анализ
2. Събиране, проучване и анализ на исторически източници.
3. Верификация на историческите източници
4. Дигитална обработка и систематизиране на източниците.
5. Интервюта, експертни оценки

Методи за анализ на информацията

1. Съдържателен анализ
2. Исторически анализ. Историческа реконструкция.
3. Сравнителен анализ.
4. Критичен анализ

Обект на изследване

Обект на настоящото изследване е развитието на физическото възпитание и спорта в Република Турция като социално явление през периода на управление на Мустафа Кемал Ататюрк 1923-1938 г.

Предмет на изследване

Предмет на изследването са въпросите и проблемите свързани с изясняване на основните концепции и стратегии в развитието на спорта в Република Турция, изучаване на системата за организация на спорта включваща структурите и функциите на основните субекти на управление и развитие на физическото възпитание и спорта, включително и държавните институции, състоянието, подготовката и реализацията на кадровата политика, правно-нормативните рамки

на развитие на телесната култура в Република Турция и материално-финансовите условия за нейното развитие

Обхват и периодизация на изследването.

Изборът на конкретната времева рамка за провеждането на изследването се основава на методологическите изисквания за дефиниране на историческа рамка на изследване, в която се очертават явления и процеси развиващи се в еднородна(хомогенна) социално, икономическа, политическа и културна среда²⁸. Второто съображение е свързано с изискванията за определяне на изследването да се вземат под внимание общия характер на единство и последователност на явленията и процесите протичащи в развитието на телесната култура в Република Турция. Въз основата тези принципи бе установена историческата времева рамка за провеждане на изследването 1923-1938 г, които са свързани със създаването на Турската република като нов тип държавно образувание и модел на социално развитие. Краят на периода – 1938 г. е свързан със смъртта на Мустафа Кемал Ататюрк, президента на Република Турция, по чиито идеи, стратегия и държавническо ръководство се осъществява процеса на реформиране на Турция като светска държава. След смъртта на Ататюрк, процесите на реформи спират и поради обстоятелствата свързани със започване на Втората световна войни и поради тази причина военния период, както и развитието на телесната култура в Турция след Втората световна война почива на коренно различни обстоятелства и фактори.

Исторически извори и източници

Проучвания на сведения в основните институции за развитие на спорта и физическото възпитание

²⁸ Митев Лозан, Методика на историческите изследвания, НСА прес, 2009 г.

Проучени са: Комитета на Турските Треньорски Общности (TİCİ), Турската Спортна Организация (TSK), Генералната Дирекция по Физическо Възпитание (BTGM), федерациите и другите институции свързани с физическото възпитание и спорта, към периода, в проучването ни са изведени на преден план специфичните характеристики, наличното състояние и процеса на развитие на тези институции.

Източници използвани в изследването

По време на изследването са използвани официални документи (законы, харти, доклади и др.) отнасящи се за периода 1923-1938 г.: книги, списания, вестници, спомени, статии, отчети, дисертации и други документи, издадени през този период и след това. За периода, предмет на изследването бяха изследвани документи и скринирани литературни източници. Таговете на всички литературни източници, използвани по време на изследването са посочени в библиографията.

Възползвано бе от помощта на преподаватели и специалисти във връзка с темата на изследването, бяха проучени дисертации, направени в университетите, по-значителните от тях бяха използвани.

Проучвайки цялостно от гледна точка на физическото възпитание и спорта документите отнасящи се за периода от откриването на великото народно сибание на Турция до издаването на реформистките законы след обявяването на Републиката (между 1920 г. –1924 г.), започвайки от издаването на Закона за Образованието (Обединението на Обучението) до смъртта на Ататюрк (между 1924 г.–1938 г.) и разглеждайки развитието на системата на народното образование на Турция през периода на републиката (от 1920 г. до 2010 г. ще внесем предложения.

Тази дисертация е качествено проучване базиращо се на исторически документи, научни изследвания и документи. В работата ни бяха проучени основите във възгледите на Мустафа Кемал Ататюрк относно управлението на спорта и физическото възпитание. В проучването ни в качеството на исторически период бе изследван периода между 1923 г. и 1938 г. Литературния скрининг бе направен

последователно на следните места: речите на Ататюрк при откриване на парламента и на други места; архивните документи на Турското Велико Народно Събрание (Т.В.М.М).; Националната библиотека; Библиотека İSAM; Централната библиотека на Мармарския Университет; Централната библиотека на Университета Богазичи; Централната библиотека на Истанбулския Университет; Държавната библиотека Беязит; Ататюркската библиотека на Истанбулския Областен Съвет; Библиотеката на Висшето Училище за Физическо Възпитание и Спорт към Мармарския Университет; народните библиотеки в различните градове и Републиканския архив на Централното Министерство. До данните на това проучване бе достигнато по пътя на "скриниране и документиране", а при коментарите и сюжета са използвани исторически методи.

Развитие на спорта и физическото възпитание в Република Турция 1923 – 1938 г.

Физическото възпитание и спорт в правителствените програми и държавната политика 1923-1938 г

В първите години на строителство на Турската държава акцентът на държавната политика при изготвянето на пакетите от водещи закони, включително и Конституцията, са били насочени към приоритетни въпроси, към които не е спадал спорта и физическото възпитание. Ето защо в Първата(1921 г) и Втората конституция(1924 г) на Република Турция отсъстват текстове, които да регламентират мястото на спорта и физическото възпитание в обществото. Това не е някакво особено изключение, а е напълно в съответствие с конституциите на Европейските държави от този период. Такава традиция се създава едва след Втората световна война и поради тази причина, липсата на конституционни разпоредби по проблема за телесната култура през изследвания период не може да се счита като особено явление или отношение на властите към спорта и физическото възпитание. Главният инструментариум, съобразно правните разбирания и традиции на времето се насочва към допълнения и изменения на основните обществени закони като този общините, образованието, културните институции и др.

Правителствата, съставяни в периода между 1923-1938 години, са изключително от Народната партия(по-късно преименувана в Народна Републиканска партия) и по същество са назначавани от президента Мустафа Кемал. Тяхната основна функция е изпълнение на неговата доктрина за модернизация на Турция и поради това правителствените промени не отразяват радикални политически промени, а по-скоро разработват адекватни на отделните исторически моменти политически

ходове за осъществяване на националната доктрина-Кемализма. По този начин, въпреки честите правителствени смени през периода 1923 – 1938 г. към физическото възпитание и спорта има само еволюция и обогатяване на основната концепция за тяхното развитие. можем да разгледаме по следния начин:

През Първото и Второ правителство на Февзи Паша и правителството на Хюсеин Рауф Орбай са преминали изцяло по време на Войната за Независимост нормално е да не се споменава в програмите им за физическото възпитание и спорт. Но независимо от всичко това наличието дори на фразата „да се основе Висше Училище по Физическо Възпитание в рамките на TİCİ“, въпреки, че не е било основано от гледна точка на професията ни се посреща много положително²⁹.

V-та Изпълнителна Комисия (14.8.1923 г.-27.10.1923 г.) на Турското велико народно събрание

В програмата на Изпълнителната Комисия под председателството на Али Фетхи Окар в раздела за Народното Образование в член 2-ри и 6-ти е отделено място на следните положения:

“Ще се подпомага развитието както на физическите и духовните качества на индивида, така и на моралните и социални качества. С тази цел ще се открие Училище за Подготовка на Учители по Физическо възпитание, ще се отдаде нужното внимание на скаутската организация и всичко това ще се осъществи постепенно с помощта на училищните програми.”

(Cumhuriyetin 50. Yılında Milli Eğitimimiz, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973, s.24-25).

И така Училището за Подготовка на Учители по Физическо възпитание, споменато в тази програма се открива под името Газийски Възпитателен институт, а отдела по физическо възпитание се вкарва в действие от страна на Kurt Dainas(Курт Дайнас), един специалист в тази област, поканен от Германия. Също така, както е споменато в правителствената програма осем талантиливи ученици, показали висок успех на изпита са изпратени на специализация в чужбина. (Atabeyoğlu, Cem, Sporda Devlet mi? Devlette Spor mu? , TMOK Yayını, İstanbul, 2001, s.89)

²⁹ Akdenk, 1986, s. 21

Според член 8–ми на Закона за Учителите от Средното Образование No: 439 от 1924 година, издаден в периода на II–то Правителство на Инъоню (06.03.1924-22.11.1924 г.)“... се подготвят учители по физическо възпитание за средните училища”.

По време на III –то Правителство на Инъоню (03.03.1925-01.11.1927 г.) на срещата състояла се на 30.9.1926 г. диалогът между Президента, Министър председателя и представителите на спотистите е стигнал най–високо ниво. През този период е изпратена втора група ученици, представители на физическото възпитание и спорта в чужбина.

В периода на IV–то Правителство на Инъоню (01.11.1927-27.09.1930 г.) през 1928 година тъй като не са били взети все още научни мерки за преминаване към Новата Турска Азбука се е получила научна празнота във физическото възпитание и спорта.”(Akdenk, 1986, s. 21).

I–то правителство на Джелал Баяр (01.11.1937 г.-11.11.1938 г.): След като в правителствената програма по отношение на спорта е казано

“Решени сме да организираме и покровителствуваме морските спортове” .”(Дагълъ, Нуран; Актюрк, Белма, Правителствата и техните Програми, I–ви Том (1920 г.-1960 г.), Издателска къща на Великото Народно Събрание, Анкара, 1988 г., стр.72) е прибавено следното:

“Ние не искаме спортът, който считаме за задължителен за развитието на националните ни културни кадри, да служи само за подготовка на професионални шампиони. Спортът е важна част на културата ни както училищата ни, както обществото ни. Голямата цел е да се подготвят духовно и физически силни, цялостно здрави, енергични и хубави турски граждани с характер. Както не искаме в страната ни да остане нито един гражданин без четмо и писмо, така и в страната ни не трябва да остане нито един гражданин, който да не се занимава поне с един любим вид спорт. Думите Здрава глава само в здраво тяло се намира е турска поговорка. По същото съображение сме привърженици на идеята, че за увеличаване на производителността на всички граждани трябва редовна работа, възползване от седмичните почивки и годишните отпуски и изпитване на удоволствие от пътуванията. За да организираме спорта, свързвайки го към един център и по този начин да управляваме различните спортни организации и дейности ще дойдем на среща Ви със становището за един закон.”

По такъв начин заявяват, че ще излязат с предложение за законопроект пред Великото Народно Събрание. (Kantarcioğlu, Selçuk, Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Programlarında Kültür, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1998, s. 38).

Министър председателя Джелал Баяр представя правителствената програма на петото заседание на Великото Народно Събрание третата година (1924 г.). Встъпителното слово на това заседание е произнесъл Президентът Ататюрк. Ататюрк е казал следното във връзка с проблемите на младежта и спорта:

“Всеки вид спортна дейност трябва да считаме като основен елемент от националното възпитание на турската младеж. По този въпрос правителството трябва да вземе много по-сериозно и внимателно отношение отколкото до сега. Трябва да се отдели също важно място за възпитанието на турската младеж в национален дух.”

(Kantarcioğlu, Selçuk, Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Programlarında Kültür, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1990, s. 150).

Други постановления във връзка със спорта в правителствените програми за периода между 1923 г.-1938 г. са както следва:

По настояване на Мустафа Кемал Ататюрк с решение на парламента No:3466 от 20-ти юни 1938 година 19-ти май е обявен за Празник на Младежта и Спорта в чест на 19-ти май 1919 година, деня в който Мустафа Кемал Ататюрк е стъпил в гр.Самсун, където от земите на Анадола започва националната борба за освобождение на нацията. (MORPA, Том: 1, стр. 13).

През 1924 година по нареждане на Ататюрк са заделени 50.000 турски лири от бюджета на държавата като доказателство на думите “В помощ на турските спортисти в тяхната ползотворна и обещаваща надежди работа ” (MORPA, Том: 1, стр. 12).

С изключение на правителството на Фетхи Ояр (22.11.1924 г.–4.3.1925 г.) всички правителства, съставени от Исмет Иньоню в продължение на 14 години са били най-дейни органи за вземане на решения във връзка с ръководството и управлението на турския спорт.

Речта, произнесена от Мустафа Неджати на заседанието на парламента през 1928 г., когато се е разглеждал бюджета на Министерството на Народното Образование е както следва:

“В ръководството на Училището ни по Физическо Възпитание са назначени на длъжност двама специалисти от Швеция един мъж и една жена. Миналата година учителите, випускници на това учреждение свършиха чудесна работа в училищата ни. Отдадено е нужното внимание за развитието на това наше учреждение и са взети всички необходимите мерки за откриване на салони по физическо възпитание във всички областни центрове.”(Öztürk, Cemil, Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 2007, s. 176).

Законодателство в областта на физическото възпитание и спорт в Република Турция 1923 – 1938 г.

С обявяването на Турската република през 1923 г. се слага началото на фундаменталните промени в турското общество и държава. Тези промени се основават на принципите на правото и по време на цялото си управление Мустафа Кемал полага огромно старание да спазва принципите на законността съобразно световните норми в тази област, както в международното право, така и във вътрешните дела на Турция. Реформите, които се осъществяват в областта на спорта и физическото възпитание започват с правно нормативни актове в рамките на закона за местната власт, закона за образованието, правителствени постановления и правилници засягащи устройството на спортните организации и взаимоотношенията им с държавата, функциите на държавните институции и общински структури и т.н. В зрелия етап на реформи Турция въприема създаването на специализиран закон за физическото възпитание и спорта, което съответства на общите тенденции в развитието на спорта сред Европейските държави.

Физическото възпитание и спорта в Закона за общините

В Закона за Общините No:1580 от 1930 г. под заглавието "Задължения на Общините" привличат вниманието следните три члена във връзка с физическото възпитание и спорта:

"Член: 33. Да открива библиотеки и читални за народа, да прави общински градини, разсадници, детски паркове, места за игри и спорт, да създава общински гори, да ги опазва и разработва. (на общините, недостатъчно специализирани в тези области ще помагат районните служби.)"

"Член: 46. Да построи и разработва места за съзтезания."

"Член: 54. Да построи и разработва стадиони за младежта, подходящи за нуждите на района." (Закон за Общините, 1968 г.).

По-специално член 54 предвижда в истинския смисъл построяването на спортни съоръжения според източниците и възможностите на масите и района. Независимо от това обаче, не са били постигнати успешни резултати в крайна сметка. (Keten, 1993).

Три години след издаването на Закона за Общините е направена следната оценка: "Според член 33 на новия Закон за Общините общините са задължени да построят, опазват и разработват места за игри и спорт за народа. Законът изисква изпълнението на задълженията, обаче в него за местата за игра не са указани метрите квадратни, които се падат на глава от населението, както е при немците и въпреки, че общината с построяването дори на едно място за игра се смята изпълнила задълженията си с изключение на една две общини в страната ни другите общини и по-съществено Истанбилската община освен проекти и отчуждаване на парцели не са направили нищо друго." (Samî Cemal, 1933).

Генералният Председател на Т.İ.C.İ. Азиз Акюрек казва следното пред списание Турски Спорт за връзките на общините по отношение на спортните работи:

"...по закон изграждането на местата за съзтезания и тренировка на градската младеж и стадионите е основна дейност на общините и ние нямаме право да се намесваме пряко в техните работи. Обаче изхождайки от това, че сме

единствената спортна организация, която работи в тази област и която иска да постигне успехи в свободното и естествено развитие на спортния живот на родната младеж, Главният ни център и цялата ни организация сме отблизо заинтересувани от изграждането дори и на най-обикновена тернировъща площ независимо в коя част на страната било това и в едно село. От сърце бихме желали за град Истанбул да има един технически план-проект за строителството на едно хубаво спортно съоръжение и общината на този град въз основа на този план-проект да състави определена програма, по която да посрещне нуждите на младежта. ... Говорих с господин Мухиттин. Той ми обеща и гарантира, че при изготвянето на бъдещия план на града, което ще започне скоро, един специалист в областта на строителството на спортни съоръжения ще изготви и проект за спортно съоръжение в град Истанбул. Надявам се изпълнението на това толкова важно и ценно за нас обещание да не закъснее." (Türk Spor, "Aziz Beyefendinin Türkspor'a Beyanatı", 1932)

В правителствената програма, изготвена от Изпълнителната Комисия на 01.11.1937 г., когато Министър Председател е бил Джелал Баяр (01.11.1937-11.11.1938 г.) относно спортните работи на общините заемат място следните данни:

"Общините във връзка с планирането на работите, които ще се включват при изготвянето на петгодишния работен план, в това число карта на града, кадастърен план, вода, осветление, канализация, културни и спортни работи, детски градини и накратко основните работи по разхубавяването и хигиенизирането на градовете ще създадат технически бюра, които да подпомагат и направляват общините по тези въпроси и които да осигурят контрола при изпълнението на тези планове." (Öztürk, 1968).

През този период връзката между Общинската Банка и спорта бе изградена по следния начин:

"С издаването на закона, който отблизо засяга спорта и общините в следващите години банката ще финансира общините за строителството на модерни стадиони, видът на които ще се определя в зависимост от броя на населението на градовете, в които ще се отдаде значение на работите в областта на спорта. По

такъв начин това ще бъде един от най-големите приноси на банката в подготовката на здраво, жизнерадостно, силно и патриотично поколение из между задълженията и. "(Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938).

Спортните области преди основаването на Републиката са били 7 на брой, през 1933 г. са станали 184, а през 1938 г. броят им нараснал на 198. (Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938).

Физическото възпитание и спорта в Закона за селата

В Турция Закона за Селата No:442 съществува приблизително от 88 години. В 1924 година, когато влиза в действие този закон 85% от населението в Турция живеело в селата, а 15% в градовете. С течение на времето са настъпили коренни промени в социалната, икономическа, демографска и културна структура на страната ни. Докато процента на населението, живеещо в града нараснало на 83,5%, населението по селата намаляло на 16,5%. (Ulusoy, Ahmet; Akdemir, Tekin, Mahalli İdareler, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s.333-334).

Законът, който определя задълженията, пълномощията и отговорностите на местните администрации е Закона за Селата No:442 от 1924 година. Те разполагат с два органа, Селски Кмет, дошъл на власт с избор и Съвет на Старейшините. На селата измежду многото други задължения са дадени и задължения в областта на спорта. Според Закона за Селата борбата, хвърлянето на копие и стрелбата на прицел, които са се играели по селата влизали в обхвата на задълженията в областта на спорта (Чл.14 и 24). Споменатите задължения не влизали в списъка на задължителните, а били оставени на доброволни начала. Това положение можем да отчетем като празнота в закона. (Doğar, Yahya, Türkiye'de Spor Yönetimi, Öz Akademi Yayınları, Malatya, 1997, s. 184-185).

Според Йълдъз (1979 г.); "Нуждите на добрите борци са се посрещали с общите усилия на селското население. Селяните са изпитвали похвална гордост от борците, които подготвяли и на състезанията с борците от другите села

материално и морално подкрепяли своя борец.” (Yıldız, Doğan, Türk Spor Tarihi, Eko Matbaası, İstanbul, 1979, s.202)..

В Закона за Селата No:442 от 1924 година “Задачите, изпълнението на които зависят от желанието на селяните” са изброени в 32 заглавия, от които свързаните със спорта са както следва:

“Член: 24. В селата да се правят селски игри като борба, хвърляне на копие и стрелба на прицел”(Gündüzöz, 2010).

Отдаването на значение на спортните активности по селата, които се смятали за местни органи на управление и по–специално поощряването на традиционните спортове са въпроси, привличащи вниманието. Обаче оставянето на спортните активности на доброволни начала е важен въпрос, който трябва да бъде оспорван. Тъй като през този период в съотношение с цялото население селското представлявало 74,2% въпросът за отдиха също е важен за разгелждане..

“Законът за Селата”, издаден през 1924 година, въпреки, че не е давал отговор по всички въпроси, е включвал в себе си физическата култура на хората провинциалните райони. В този закон имало разпоредби, които насърчаващи изваждането на преден план на основните турски спортове като борба, хвърляне на копие и стрелба на прицел. Мустафа Кемал поискал да се засили в рамките на възможното планирането и строителството на спортните съоръжения. Той желал да се увеличат вътрешните и международни спортни дейности на тази нация, излязла като цяло от една много голяма освободителна война. И затова спортният източник бил оценен от обществото като цяло. Именно по тази причина държавата подкрепяла с цел насърчаване на отделния индивид традиционните спортове, които според Закона за Селата се упражнявали по селата. Малко след това щеше да каже следното: “Може да се каже, че в селата из страната ни селяните и селските деца прекарват по–голяма част от времето си с физическа работа, движейки се из полята, пасищата и горите. Но тъй като правят това не както трябва, не според научните и технически правила не може да се очаква резултата, който се изисква от целта.”(Yıldız, Doğan, Zeki, Çevik ve Ahlaklı Bir Sporcu; ATATÜRK ve SPOR, Telebasın Yayıncılık, İstanbul, 2008, s.188-189). .

През 1926 година Мустафа Кемал Ататюрк е казал следното за връзката между селяните и селските деца със спорта:

“Може да се каже, че селяните и селските деца прекарват живота си с физическа работа, движейки се из полята, пасищата и горите. Но тъй като правят това не както трябва, не според научните и технически правила не може да се очаква резултата, който се изисква от целта. В турската нация са останали злокобните, отрицателни и безсмислени следи на миналото. Станали наследници на големата турска нация, която в миналото е владеела голяма част от света сегашното поколение е малко слабовато и болнаво. Господа искам здрави и силни деца!”(Kocatürk, 2007, s. 409).

Връзката на традиционния турски спорт борбата със селото се подчертава по следния начин:

“Борбата е национален спорт на турците и гнездото на този спорт у нас турското село. От гражданите у нас излизат малко борци. В това отношение Народните домове, които са в най-близка връзка със селата могат да бъдат най-сигурните посредници за издигането на спорта. Всъщност става въпрос за разпространение на този спорт от селата към града, а не обратното. Поради това естествено е работата да се започне от селата; разбира се неофициално това не е принуждение.”(Abbas, Nüzhet, “Halkevleri’imiz ve Memleket Sporu” ,Ülkü Dergisi, Sayı: 73 (Mart), 1939, s.24).

Според Кунтер (1938 г.); “Съзтезанията по борба, провеждани както в големите градове така и в малките села са се гледали с голямо удоволствие, едва ли не са предизвиквали празнично настроение. Едно село от две семейства дори е създавало съзтезатели за турския спорт. Тардициите и духа на този спорт са живи със същата сила и днес. По време на сватби и в празничните дни по селата са се играели националните ни игри и на челно място борбата. Едно веселие, преминало без борба се е смятало за половинчато.”(Kunter, Halim Baki, Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar, Cumhuriyet Matbbaası, İstanbul, 1938, s.44-45)

Взаимоотношения между спортните организации и държавата

Комитет на Треньорската общност в Турция (КТОТ-Т.İ.C.İ)

Важно значение за развитие на спортната политика на турските правителства имат взаимоотношенията с Комитета на Треньорската Общност в Турция, който обединява всички спортни организации и в качеството си на гражданска организация влиза във взаимодействие с новите държавни власти. Републиканските правителства водят специална политика с КТОТ(Т.İ.C.İ, създаден през 1922 г.). Главна роля за регулиране на отношенията между обществената организация и държавата има министър председателя Исмен Иньоню (съставил е общо 7 правителства), В този смисъл правителството, признавайки Т.İ.C.İ. като една от полезните за обществото организации с решение на Министерския съвет No: 170 от 1924 година, е дало пълномощия на организацията да представлява страната на Парижките Олимпийски Игри, като за целта е отпуснало финансова помощ. (Taуga, Yunus, 1990, s. 177-178).

Исмет Иньоню, като министър председател осъществява политиката на държавно вмешателство в обществените дела и в тази връзка приобщава Комитета на треньорската общност на Турция към държавната политика като му възлага държавни функции и съответното финансиране за определен период от развитието на държавата, след което правителството създава своя държавно-партийна структура за управление и развитието на спорта.

В своя реч (на конгреса на Т.İ.C.İ през 1926 г.), Иньоню подчертава: "...вашите успехи ще бъдат обявени за успехи на нацията" Иньоню е искал да подчертае значението, което правителството отдава на спорта. Освен това на същия конгрес правителството дава препоръки относно превръщането на Т.İ.C.İ в по-ефективна организация, организирането на спортните дейности под формата на федерации и необходимостта от изпълнението им в рамките на определена програма. Това може да се отчете още и като желание на правителството да приложи решенията, взети на Икономическия конгрес в Измир (1924 г.) за либерализиране на

икономиката, чрез признаване на частното предприемачество и в областта на спорта. Със същата цел партията на С.Н.Р. (Народна Републиканска Партия) изпратила разпореждане до своите организации, като разделяйки областите на осем степени е наредила на специалните провинциални администрации, влизащи в състава на тези степени всяка година да отпускат помощи за спорта. (Тауга, Yunus, 1990, s. 249).

Една от важните дейности на Комитета на Треньорската общност е създаване на необходимите организационни структури за разпространението на спорта. Възприема се международно установения модел на организация на спорт в национални спортни федерации изградени от местни клубове по видове спорт. Поради общата изостаналост в развитието и разпространението на спорта, в Турция като характерна черта на организационното развитие на спортовете се утвърждава първоначалното създаване на централни ръководства и юридическо конституиране на федерациите на основата на клубовете в големите градове, а впоследствие, съобразно държавната политика се осъществяват мерки за изграждането на мрежа от спортни клубове в страната. Поради особеностите на социално-културния и политически живот в република Турция през този период, спортната дейност по места се развива в мрежата от Народни домове, в които спортът се развива универсално по всички направления, които са приложими спрямо местните условия. По такъв начин местните спортни структури са по-скоро поделения на Народните домове – партийно държавна структура за развитието на социалния живот в Републиката, но номинално те се считат и за структури на националните спортни федерации.

Федерациите нямат юридическа и финансова самостоятелност, а те са съставна структура от Комитета на Треньорската общност и по този начин са състав от държавната система за развитието на спорта в Турция.

Почти всички спортни дисциплини в страната ни провеждат дейностите си посредством националните федерации, създадени с тази цел. Създаването на първите федерации започва от 1922 година. Именно през този период били

създадени три федерации, една от които била федерацията по атлетика. Другите две федерации са били по борба и футбол. И трите споменати федерации провеждали дейностите си в зависимост от първата ни официална спортна организация "Комитета на Турските Треньорски Общности".(Keten, 1993).

През периода обхващащ работата ни, а именно между (1923-1938) години били създадени 15 федерации. Датата на създаването на тези федерации в страната ни и датата, когато са станали членки на международните федерации са дадени по-долу:

1.Атлетика (1922-1955), 2.Футбол (1922-1923), 3.Борба (1922-1923), 4.Колоездене (1923), 5.Фехтовка (1923-1923), 6.Вдигане на Тежестиг (1923-1923), 7.Бокс (1924-1947), 8.Гребане (1924-1950), 9.Плуване (1924-1931), 10.Ветроходство (1924-1931), 11.Стрелба (1926-1953), 12.Езда (1926-1930?), 13.Баскетбол (1934-1935), 14.Волейбол (1934-1950), 15.Зимни Спортове (1934-1935).

Особеностите на организационната структура на Комитета на треньорската общност, основан на принципите на федерализма и относително инертното му съществуване, основано преди всичко на дейността на местните клубове по градове, без да има достатъчно ресурси да развива активна спортна политика за разпространяване на спорта в недоразвитите райони на Турция, както и за по-значими реформи в тази област, се явяват като обективна пречка за осъществяване на националната политическа стратегия в спорта и физическото възпитание. Ето защо, Кемал Ататюрк провежда в периода 1936-1938 г. организационно структурна реформа, с която се цели ефективно въвеждане на спорта и физическото възпитание във всички обществени структури. Държавните пълномощия в развитието на телесната култура се предоставят на друга организация – Турската спортна общност, създадена през 1936 г.

Главната заслуга на Комитета на треньорската общност в Турция е преди всичко участието на страната в Олимпийските игри, осъществявано съвместно с НОК на Турция.

Зараждане, устройство и дейност на Турската Спортна Организация

Независимо, че Комитета на Турските Треньорски Общности е бил малко или много от полза за развитието на турския спорт, поради особения статут в начина на основаването му не е могъл да достигне до състоянието на авторитет, който да обхване всички спортисти. Управляващата през този период партия и отговорните лица на нейното правителство не са сметнали за достатъчни постиженията на спортните ръководители, управляващи и развиващи спорта в духа на аматьоризма на доброволни начала. По примера на Германия, Италия и Русия държавното ръководство обмисля цялостна организационна реформа с оглед създаване на единна държавна система за развитие на спорта и физическото възпитание по законодателен път и по примера на водещите държави през тази епоха.

Пълномощия за осъществяване на тази реформа се дават на партийните лидери на Народната републиканска партия, вместо на правителството. Именно ръководството на тази партия осъществява институционалните промени, като по същество по време на осмия конгрес на Комитета на Турската Треньорска Общност, състоял се през 1936 година в гр.Анкара с единодушно решение на Генералния съвет на конгреса се гласува създаването на нова организация за ръководство и управление на спорта – Турска спортна организация. (Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938). Същността на промените най-ярко са отразени в статията на Б.К.Чаглар в статията си от 1936 г. озаглавена под името “Спортен Конгрес”:

„...Ето Спортният Конгрес на осми направи революция в националния спорт. Извади спорта от това да бъде лична изобретателност, разпиляна прищявка и доведе дисциплина в турския спорт. Осмия конгрес показва, че спортистът може да стане на първо място родолюбец и патриот и след това да стане спортист и клубен поддръжник. Децата на родината ще правят спорт вече не като умение и украшение, а като подготовка за отбрана на родината и като мисия. Спортът беше дело, сега това дело има фасада, път и книга. Има си устав, изготвен месеци преди конгреса от настойниците, разбираещи от спорт, младежка организация, възпитание и духовност съвместно със всички спортисти, наблягайки на патриотичния дух и принципите на Кемализма. Един Устав, изготвен след обстойни спорове и трудоемка работа и получил одобрението и оценката на конгреса. Турският спорт си намери истинския, естествен център, а с новия устав всички федерации в рамките на възможното се събраха в гр.Анкара. Делото на спорта диша в атмосферата

на Анкара, а делото на платото и степта, раждаща винаги инерции ще развие и спортното дело и ще го направи по-зряло и плодотворно. Тук много открито се разбира, че причината спортът ни да не достигне желаното развитие досега е разделението на силите и децентрализацията на организацията. С осмия конгрес, с владеещата там атмосфера и приетия от него Устав се даде направление на турския спорт, очертан бе пътят към целта. Уставът от конгреса, а усилията от спортистите...” (Çağlar, 1936).

Турската Спортна Организация/ТСО (1936-1938 г.) се изгражда като държавна организация, която става част от партийната структура на управляващата партия, според приетия устав на конгреса в Анкара 1936 г.

“...С одобрението на болшинството от членовете на Генералния съвет на конгреса е било изразено пожеланието „Турската Спортна Организация” да бъде приета в редиците на Републиканската Народна Партия. Това пожелание е получило отклик в Централния комитет на партията и по този начин Турската Спортна Организация е приела вида на партийна организация, пряко свързана към Републиканската Народна Партия. От тази дата Републиканската Народна Партия (С:Н:Р.) започнала отблизо да се интересува от дейността на Турската Спортна Организация и с инструкциите и директивите си е дала направление на дейността и работата на организацията”³⁰,

Организацията създава свои регионални структури в рамките на системата от Народни домове, които представляват обществени центрове за развитие на всички социално-културни дейности на обществото, в които се изграждат подразделения за развитие на спорта. Народните домове са институции финансирани от държавата и управлявани от Народната партия. Единствено чрез тях се осъществява всякаква обществена инициатива и по този начин, освен за ръководство, те представляват и един мощен инструмент за регулиране и контрол на обществения живот по места. ТСО изгражда националните федерации по видове спорт, като свои подделения. Седалището на организацията е в Анкара. Erkal, 1986).

След влизането си в действие Турската Спортна Организация се ангажира с разрешаването на различните проблеми на спорта, а по-специално е положила големи усилия за решаването на въпросите, свързани със строителство на спортни съоръжения, въвеждане на държавни програми, подготовка на специалисти, развитие на спортовете и др.

³⁰ Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938

Първоначално ТСО се поставя под контрола на Народната републиканска партия, но с приемането на закона за физическото възпитание и спорта, организацията преминава на централно подчинение на Министерския съвет чрез създаване на Генерална дирекция за развитие на спорта.

“През последните години родният спорт се управляваше от спортна организация, сформирана с избор под директивите на Генералното секретарство на Републиканската Народна Партия. Обаче с цел възползване от всички възможности на държавната организация и предаване на ново ускорение на родния спорт миналата година бил издаден закон и спортните работи са били прехвърлени към Генерална дирекция, свързана към Централното Министерство³¹”.

Към Генералната дирекция, съобразно постановленията на закона, се създава Консултативен комитет от обществени и спортни деятели, който да дава направление на генералната дирекция по отношение на спортната политика. Дейността на консултативния комитет, продължили няколко дни са допринесли за вземането на много полезни за спортните ни работи решения.”(Ülkü Dergisi, Sayı: 72, 1939).

Организационната структура на Турската Спортна Организация

“Целта на Турската Спортна Организация е набелязана в член I–ви от Устава на организацията по следния начин: “Да разпространи и издигне спорта в Турция на национална и научна основа, да представлява турския спорт в страната и чужбина.” Организационната структура е следната: Генералният съвет, Генералните комисии, Генералния председател и Централен комитет (Управителния съвет). В регионално отношение структурата на ТСО включва Спортни околии, Спортни райони, Спортни клубове, Спортни гнезда.

Генералния съвет, който се събирал един път на две години се съставял по следния начин: На заседание, на което присъствали по един делегат от районите и

³¹ Ülkü Dergisi, Sayı: 72, 1939

спортните клубове, представител на Министерството на Здравеопазването, представител на Генералния щаб, представител на Републиканската Народна Партия (СНР), председателите на спортните федерации се е избирал Генерален съвет по предложение на Генералния председател на Турската Спортна Организация. В Устава на организацията всеки град представлявал спортен район. Централния комитет (Управителния съвет) при необходимост имал право да основава спортни околии, обхващащи няколко града. Спортните гнезда са се основавали с инструкция на Управителния съвет в места, където все още не са била развити спортната активност и клубното движение и са целяли масово да ориентират младежта към спорта. В член 31-ви от Устава на Турската Спортна Организация се казва, че във всеки район трябвало да се намира "Комисия на спортните лиги". Според това, с разрешение на Областния председател (Губернатора), спортните служители основавали подходяща за регионалните нужди "комисии" за развитие на видовете спортове, предвидени за развитие в района. Спортните клубове, проявяващи активност в спортната дисциплина и които щяли да участвуват на състезанията на тази лига и изпращали по един делегат в тази комисия. Условиата на работа, задачите, пълномощията и отговорностите на тези комисии се уточнявали с инструкции, изготвяни от Управителния съвет."(Sümer, 1989)..

Турската спортна организация е натоварена със задачите да развие в широки мащаби дейности, чрез които спорта и физическото възпитание да достигнат до младежта: Планиране на строителството на спортни площадки из страната; разпространяване на спорта из цялата страна, основаване на спортни области и клубове във всички райони (минимум два клуба в областните центрове и по един клуб в градските центрове); отдаване на нужното значение по въпросите на обучението на специалисти, което ще допринесе за техническото развитие на спорта; даване на тласък на спортните дейности – регионални и национални състезания, развитие в по-широк мащаб на спортните контакти и състезания в страната и чужбина; изграждане на хармонична дисциплина вътре в организацията. Програмирано било всяка година от бюджета на организацията да

се отпуснат 100.000 (сто хиляди) лири, които да се разпределят по райони за строителството на стадиони и спортни площадки и за тази цел да се изготвят проекти относно строителството на всички спортни съоръжения, което да става под контрола на архитект, назначен в създадения в центъра на организацията отдел по строителството на спортните съоръжения. По такъв начин в 21 области започнало строителството на стадиони и спортни съоръжения, според техническите изисквания и с характеристики, които да отговарят на нуждите на района(Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938).

В годините след основаването на Републиката, между 1936-1938 г. за първи път на 31 места из цялата страна са построени спортни съоръжения, представляващи материалната база в развитието на турския спорт. За тази цел Турската Спортна Организация изразходвала 415.000 Турски лири (Cankalp, 2005).

Турската Спортна Организация дала за разпространение книгата "Изследвания върху Старите Турски Спортове", за изготвянето на която ангажирала специалисти, които от историята на голямата турска цивилизация са се специализирали в областта на историята на националния ни спорт. В същото време правейки изследвания по националните музеи и библиотеки се предприело събирането на важни документи, свързани със спортната ни история. Турската Спортна Организация не е била в състояние да посрещне със своите скромни кадри и аматьорска организация растящото от ден на ден внимание и увлечение на младежта към спорта от една страна и нуждите и изискванията на деня по въпросите на физическото възпитание на фона на идеологическото възпитание. По тази причина била приключена мисията на Турската Спортна Организация като етапа на развитие и се е преминало към свършено нова фаза в която като проява на важността, която Партията и нейното правителство отдават на спортните дейности, прехвърляйки спортните работи в ръцете на държавата с един закон била създадена Генералната Дирекция по Физическо Възпитание, свързана към Централното Министерство. (Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938).

Основните приноси в дейността на ТСО за развитието на спорта в Турция могат да се определят в няколко направления:

- 1.Центърът влязъл в по-тесни връзки с областните организации. Областите, областните управители се заели с председателството на спортните области и съперничеството и триенето между спортистите престанало. Бюджета и работната програма на областите започнали да се контролират и одобряват от центъра.
- 2.За всеки вид спортна дисциплина от страна на центъра се уреждали по-оживени дейности и състезания.
- 3.Оживил се е ски спортът: открили се ски спортни центрове в градовете Бурса, Сивас, Ерзурум, Анкара, Кастамону и дори в Маниса. За две години броят на скиорите станал 2000. Изразходвайки десетки хиляди лири в Улудаг и Ерзурум се построили заслони, скиорски хотели и хижи.
- 4.Взели се мерки да се разпространи борбата из цялата страна, а за да се подберат нови състезатели за националния отбор се провели състезания, обхващащи цялата страна.
- 5.За обезпечаване на техническото развитие на спорта за първи път в центъра се е открил курс за подготовка на треньори и по този начин били подготвени 30 треньора, които били разпратени по различните краища на страната.
- 6.Отдава се значение на старите национални спортове. В гр.Истанбул се открива клуб за стрелба с лък, поощрява се спортната дисциплина хвърляне на копие.
- 7.Започва проучване на турската спортна история и откривайки спортен музей в центъра започва събирането на исторически документи.
- 8.Със закон 19-ти май се обявява за Празник на Младешта и Спорта.
- 9.И като най-важна задача започва построяването на спортни площадки из цялата страна. (Арак, Ülkü Dergisi, Sayı: 69, 1938).

Подготовка и приемане на Закон за физическото възпитание в Република Турция

Програмата на правителството на Джелал Баяр (1937 г.-1939 г.) е реалистична и динамична програма на партията С.Н.Р. (Правителствени Програми, 1988 г., Том: 1, стр. 52). Както се разбира и от израза тя съдържа качествата на партийна програма. В програмата спортът се възприема като важна част от националната култура и подготовка на обществени кадри. По тази причина на общините заедно със задълженията им във връзка с кадастъра, плана за развитие на общината, водата, осветлението, канализацията и културните услуги им е възложена и задачата във връзка със спортните работи, детските градини и други задължения относно разкрсяването и хигиенизирането на града. Освен това за да се достигнат целите, набелязани в програмата се възприема идеята спортът да се организира чрез свързването му към един институционален център и по този начин да се извършва управлението на различните спортни организации и дейности. (Правителствени Програми, 1988 г., Том: 1, стр. 80). Правителството подготвя закон по този въпрос. Законът за Физическото Възпитание (No:3530 от 1938 година), който е важна законна разпоредба за реализиране целите в тази област, който е показател за едно абсолютно централизирано разбиране е издаден от това правителство.”(Doğar, Yahya, Türkiye’de Spor Yönetimi, Öz Akademi Yayınları, Malatya, 1997, s.102-103).

В деня на откриването на парламента (1-ви ноември 1938 г.) здравословното състояние на Ататюрк било тежко. Докато той е лежал на болничното си легло в двореца Долмабахче встъпителното слово пред парламента от негово име произнесъл Джелал Баяр. В тази си реч Ататюрк засяга и темата във връзка с този закон, който е имал голямо значение за него, той казва следното:

“Доволен съм да видя влизането в приложение на Закона за Физическото Възпитание, приет от парламента с цел достигане на идеалите на турската младеж на спортното поле както в областта на културата...”

С този закон Ататюрк станал първият държавник в света, който гледал на спорта като основно дело и е направил физическото възпитание задължително за народа си.

“...Член 4–ти от Закона за Физическото Възпитание No:3530 от 1938 година, записан под диктовката на Ататюрк съдържа следното положение: “Член: 4-За младежите е задължително да влизат в клубовете и да се занимават с физическо възпитание в свободното си време. Министерският съвет определя за гражданите от всяка възраст количеството, продължителността и сезона на спортната им ангажираност и в кои спортни учреждения ще практикуват физическите си упражнения. .” В този член много открито на гражданите със закон се налага практикуването на спорт.” (Atabeyoğlu, Cem, Sporda Devlet mi? Devlette Spor mu? , TMOK Yayını, İstanbul, 2001, s.33-34)

Създаване на държавен орган за управление на спорта и физическото възпитание Генерална Дирекция по физическо възпитание

Решението на Управителния съвет на Турската Спортна Организация от 17–ти август 1937 г., издадено с подписа на заместник председателя Аднан Мендерес, Народен Представител от гр.Айдын, с което за районни председатели били назначавани председателите на областните и окръжни партийни организации предизвикало безпокойството на Ататюрк. Виждайки недостатъците на това решение той издава директива, въз основа на която спортът да се прави под опеката на държавата. Немският специалист Проф.Карл Дийм за втори път е поканен в Турция. Проф.Дийм под директивата на Ататюрк подготви нов доклад. Взимайки под внимание този доклад Комисия в състав Аднан Мендерес, Фуат Сирмен, Низаметтин Кършан и Хамди Емин Чап изготвят нов проектозакон. Със закон под номер 3530, приет от Турското Велико Народно Събрание на 29–ти юни 1938 г. започва един период, който ще продължи 53 години. С този закон Ататюрк

прави физическото възпитание задължително за народа си.” (Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin 100.Yılı, 2008)

“Законът 3530 за Физическото Възпитание бил приет от Турското Велико Народно Събрание и според член 8–ми на този закон по предложение на Министър Председателя пет души, чиито имена са изброени по–долу са били избрани за членове на консултацияната комисия и пак според същия член според нуждите на Министерствата са били избрани представители.

1.Генерал Мазлум Байсан, председател на Санитарния отдел към Министерството на Народната Отбрана.

2.Подполковник от запаса Мазхар Казанджъ, Учител по гимнастика в Медицинското училище

3.Бурхан Фелек, бивш председател на Федерацията по Лека Атлетика

4.Джевдет Керим Инджедайъ, Народен представител от гр.Синоп (поради оставката му на негово място бил избран Аднан Мендерес, Народен представител от гр.Айдън).

5.Фахри Енгин, Адмирал в пенсия.

С постановление номер 2/9842 от 12.11.1938 г. за Генерален Директор на Генералната Дирекция по Физическо Възпитание бил назначен Генерал–майор Джемил Танер, началник на Генералния щаб към Инспектората на Първа Армия.” (XX. Cumhuriyet Yılında Beden Terbiyesi ve Spor, 1943)

На 27–и юни 1938 г. Великото Народно Събрание, преди да излезе в лятна ваканция на 15–та годишнина от Рпубликата, издаде още един много важен за гражданите закон. Закона за Физическото Възпитание. В член първи на този закон се казва;

“С цел да ръководи и управлява игрите, гимнастиката и спортните активности, осигуряващи развитието на физическите и морални способности на гражданите се основа Генерална Дирекция по Физическо Възпитание към Министерския съвет с всички права на юридическо лице“

В закона с думите „основава се Генерална Дирекция“ се описва една нова и много необходима организация, а “Физическо Възпитание” намират израз в думите;

“Физическото възпитание и спортът на младежта ще се осъществява чрез клубове и организации, които ще бъдат адаптирани към разпоредбите на закона. Основните цели на физическото възпитание и спорта в Република Турция е издигане на здравословното състояние на нацията и изграждането у нея на морално-волеви и двигателни качества за активно участие в развитието на Републиката и нейната защита чрез издигане на военно приложната подготовка на населението. Въвежда се задължително физическо възпитание за всички младежи в Републиката. (Kırşan, 1938)..

За пълноценното функциониране на Генералната дирекция се приемат комплект от нормативни актове, които формират нейноти компетенции:

- 1.Наредба за централната организация и задачите на Генерална Дирекция по Физическо Възпитание.
- 2.Наредба за Публикациите.
- 3.Наредба за Наказанията.
- 4.Наредба за Възнагражденията.
- 5.Наредба за младежките клубове и групировки, които ще се основават от страна на организациите и институциите по физическо възпитание.
- 6.Наредба за основните положения, които ще служат като основа в правилниците на клубовете, запазили статута си на юридически лица и основани според Закона за Физическо Възпитание, който пък е бил издаден въз основа на закона за общностите.
- 7.Наредба за основните положения, на които подлежат правилниците на специализираните клубове.
- 8.Наредба за прегледите на занимаващите се с физическо възпитание.
- 9.Наредба за униформата и знамето на мъжете и жените, занимаващи се с физическо възпитание.
- 10.Наредба за реда, размерите и който ще се следи при строежа на стадиони и спортни съоръжения.

11.Наредба за особеностите и минималните изисквания, на които трябва да отговарят спортните съоръжения, на които ще се провеждат състезания пред зрители.

12.Наредба за Турския Национален Олимпийски Комитет.

13.Наредба за посрещане и занимание на спортните групи.

14.Наредба за сметките и покупко–продажбите на централната организация на Генералната Дирекция по Физическо възпитание.

15.Наредба за централната футболна съдийска комиси към Генералната Дирекция по Физическо Възпитание.

Освен това са били приети наредби за проучване, обсъждане и приемане бюджетите на районните дирекции по физическо възпитание. .” (XX. Cumhuriyet Yılında Beden Terbiyesi ve Spor, 1943). Основана със закон номер 3530 през 1938 година Генералната Дирекция по Физическо Възпитание е била първата държавна институция.” (Demirci, 1986).

Със свързването чрез закон на Генерална Дирекция по Физическо Възпитание към Министерския съвет, дейностите във връзка с физическото възпитание на училищата, армията и народа се събират под едно ръководство и в един център. Този модел представлява подобие на известните модели на “Държавното Шефство по Спорта” в Германия, “Министерството за Физическо Възпитание” в Югославия “, “Всесъюзния комитет за Физическа Култура и спорт” в Съветския Съюз. Водещо влияние в изграждането на Турския организационен модел има Германия чрез приемането на Организационния план на проф. Карл Дийм. В тази връзка управлението, структурата, кадровия модел и обхвата на дейности са сподни с тези в Германия от средата на 30те години на XX в., с тази разлика, че в Турция е осъществено отделяне на спортната система от партийната система на управляващата Народна републиканска партия.

Устройството на системата на спорта в Турция се основава на пирамидална система от дирекции във всяко населено място, които са под контрол на местните представители на държавната власт. Дирекциите от своя страна,

организирант и ръководят поделенията на спортните организации и институциите развиващи физическо възпитание сред младежта. Към генералната дирекция се създават национални спортни федерации, чиито ръководства се назначават с одобрението на Министерския съвет. Основната дейност свързана със спортната подготовка и провеждането на спортни прояви в национален и международен план се ръководи от Генералната дирекция и ръководителите на местната власт. (Арак, *Ülkü Dergisi*, Sayı: 66, 1938).

В периода между 1938-1942 години срещаме прилагането на практика на задължителното военно обучение на гражданите под формата на Физическо Възпитание. Още от първия ден на основаването си новата организация е била управлявана с желанието и разбирането, че спортът (включващ гимнастиката, игрите и всякакъв друг вид физически упражнения) е основна подготовка за отбраната на родината и по тази причина кадрите на Генералната Дирекция са били подбирани в това направление.” (Abalı, 1974).

Създаването на Генералната дирекция по физическо възпитание към Министерския съвет става в края на изследвания период и поради тази причина не могат да се направят пълноценни анализи на нейната дейност. Нейното пълноценно развитие става след Втората световна война и е свързано с успешното осъществяване на реформите начертани от Мустафа Кемал.

От направения анализ се вижда устойчивата политика и активно участие на държавата в развитието на национална стратегия и изграждане на държавен модел за развитие на спорта и физическо възпитание в Република Турция. Тези усилия имат точно определени цели – създаване на Турския спорт и физическо възпитание в служба на Турската държава и възпитание на обществото в националните ценности. Осъществяването на този проект – съставна част от Кемализма, протича със значителни трудности и препятствия определяни от ниското състояние и култура на спорта в Турция по време на Империята. Друг неблагоприятен фактор е тежкото следвоенно наследство и силната ориенталска

култура в широките народни слоеве, където спорта не е в състояние да намери обществена подкрепа, както в големите градове.

Важен фактор за успеха на турските реформи е сътрудничеството и прилагането на опит от Европа – предимно Германия, Италия, Съветския съюз.

По своето естество възприетите от Турция реформи са унифициран европейски модел от края на XIXте години на XX в., който се прилага с успех във всички Балкански държави. Както в областта на държавната политика, така и по отношение на законодателните промени, има редица сходства с процесите на изграждане на спорта между България и Турция. Единствената разлика се състои в това, че в България одържавяването на спорта става през 1941 г. и то по един половинчат начин, който успя да запази гражданското начало в развитието на телесната култура³²

³² Митев Лозан, Телесната култура в България 1919 – 1944 г., НСА прес С 2010 т

Физическо възпитание и спорт в системата на народното образование

Поява и развитие на училищното физическо възпитание през Османската империя до 1923 г.

За начало на училищното физическо възпитание се счита приемането на Фермана (Декрета) за Реформите от 3 ноември 1839 г. въз основа на което се въвежда във военните училища системни телесни упражнения под името гимнастика. За първи път това било направено с церемония по времето на Министъра Галип Паша във Военните Училища. Първите официални учители по гимнастика във Военните училища са били Лесен Марти и Пичини. (MORPA, Cilt:1, 1997)

В Наредбата за Общото Образование от 1869 година са били включени уроците, които ще се обучават в училищата, както и колко часа в седмицата ще се преподават. В таблиците за уроците, включени в програмите за обучение, е имало и гимнастика само в тези, които били във връзка с мъжките селски (рустикални) училища. В учебната програма на девическите селски (рустикални) училища е нямало гимнастика. Учебните таблици, включени в наредбата по късно претърпели доста изменения. Прави впечатление, че в учебната програма на мъжките селски (рустикални) училища от 1876 година не е бил включен урок по гимнастика. В учебните програми на Педагогическите Училища също не са били включени уроци по физическо възпитание. Уроците по физическо възпитание през този период били включени само в програмите на Галатасарайската гимназия. В учебната таблица на това училище, обявена през 1904 година във френската част на гимназията, във всеки клас на рустикалните и гимназиални курсове, като се започне от подготвителните, уроците по гимнастика в началото са се преподавали от страна на един французин. После господин Фаик е бил назначен да преподава тези уроци. В Идеална Строителна Гимназия, която първоначално е започнала

като част от Строителното Училище, а после е станала самостоятелна под това име, до второто обявяване на конституцията е имало урок по физическо възпитание под името гимнастика. Но на този урок не се е отдавало значение. На този урок учениците влизали по желание. Оценката от този урок не е влияела на общите оценки за преминаване в по-горен клас. Наличието на такъв предмет ставало ясно само от включването му в книгата под заглавие Раздаване на Награди, печатан в началото на учебната година..”(Okan&Yalçın, 1977).

По времето на Министъра на Образованието Господин Емруллах между 1910 г. и 1911 г. в съответствие с правилата на Наредбата за Общото Образование от 1869 година се е открило училище под името гимназия, в което срокът на обучение бил три години като всяка учебна година се е състояла от два срока. Това училище нямало първа част и в началото били открити 10 училища. В първия и втория срок на тези училища, т.е. гимназии на всеки три години седмично по един път се включвал предмет под името “Физическо Възпитание”(Bilge, 1989).

Като погледнем учебните програми, обучавани в училищата в съответствие с Наредбата за Общото Образование от 1869 година, в учебната таблица на Училището за Султанските престолонаследници от 1913 година са включени часове по физическо възпитание като за 1-ви, 2-ри и 3-ти клас по 3 часа, а за 4-ти и 5-ти клас по 2 часа.(Sakaoğlu, 2003).

От 1908 г. съгласно принципите на Хуриета се дава възможност да се създават гимназии със светско образование на отделните националности в Империята. Такива са създадени от Българското население в Истанбул, Солун, Скопие, Битоля, Велес и мн.други градове на Империята. В тях е включено задължително обучение по гимнастика по 2 часа седмично. Важна роля за развитието на гимнастиката сред Българите в Империята има дейността на швейцарския учител Даниел Бланшу и чеха Йосиф Буреш³³.

Пак в учебната програма на началното училище, открито през 1913 г. е бил включен предметът физическо възпитание и училищни игри, а отделно за момчетата от началното училище е бил включен и предметът военно обучение.

³³ Митев Лозан, История на телесната култура в България 1878-1918 г, НСА прес, София 2010 г

През 1915 г. пък в учебната програма на момчетата и момичетата от султанския род е включен урока по физическо възпитание седмично по един час. Освен това седмично два или три пъти сутрин и вечер в зависимост от училищното ръководство се провеждали показни по физическо възпитание, училищни игри или обучение по стрелба. Между предметите, обучавани в мъжкото и девическо педагогически училища са били включени седмично по два часа и часовете по физическо възпитание. Освен това във Висшето Педагогическо училище в подготвителната част се е преподавал урок по физическо възпитание.(Bilge, 1989). През 1915 г.в учебната програма на медресетата също е имало урок по физическо възпитание.(Güral& Yarıcı, 2001).

“В 1892 г. в Истанбул за обучението на детето на фамилията Урбан се предприело откриване на училища и в програмата на тези училища е бил включен урок по физическо възпитание под името **тренировка на краката**. През 1909 г. Селим Съррѝ Тарджан открил първото училище по физическо възпитание, но по различни причини не е успял да го продължи. През 1910 година в учебните таблици за първи и втори срок на гимназиите освен седмичните уроци като цяло е бил включен и урок по физическо възпитание. Независимо от това обаче този урок не е бил включен в учебните таблици за 1911 г. на 5 и 7 годишните гимназии. Във Временния Закон за Началното Образование от 1913 г.между учебните предмети на началните училища освен физическото възпитание и училищните игри е бил включен и урокът по военно обучение. В учебните таблици на мъжките и девически училища, открити между 1912-1914 учебни години урокът по физическо възпитание за всеки клас е бил увеличен на два часа, а отпосле това е претърпяло изменение. През 1914 г. в училищните програми на медресетата и рустикалните училища е бил включен урокът по физическо възпитание,а през май 1916 г. за първи път са се направили на открито показни уроци по физическо възпитание. (Okan&Yalçın, 1977).

Във военните гарнизони на атлетиката се е гледало само като бягане и отваряне на дишането, докато в Истанбул в училищата се е преподавал като урок, а също така се е практикувал като спортна дисциплина. Един от учениците на

Галатасарайската гимназия от 1910 година българинът Караджов в спомените си за Турция е отделил специално внимание на атлетиката и е отбелязъл, че Ахмет Робенсон е бил пионерът в училището в това отношение. Отбелязвайки, че атлетиката се е вкоренила в Галатасарай през 1910 година Караджов в същото време се е занимавал с лека атлетика (висок скок и 110 м. с препятствие). Той е заявил също, че тренировките се провеждали в Румелихисаръ. В списъка на първите, занимаващи се с лека атлетика в Галатасарайската гимназия по онова време са били следните имена: на високия скок Рушен Ешреф, Кирил Дупков и Зеан Бибеску; на бяганията Караджов и господин Намък. Съперник на Галатасарайската гимназия и възприел атлетиката като спорт в училищната си практика е бил колежът Робърт, който станал добро гнездо за атлетите. На състезанията, проведени през май 1911 година на стадиона Фенербахче са участвували тези две училища, като на бяганията първи станал Папазян от колежа Робърт, втори станал малкият Алеко от същото училище, а трети станал Дупков от Галатасарайската гимназия. Другите класирали се са следните: на овчарски скок Куруджюян (Робърт Колеж); 110 м. с препятствия Куюмджиян (Робърт колеж); хвърляне на диск Мъгър Мъгърян (Робърт колеж). Както се вижда Робърт колеж е спечелил всички състезания. Това показва, че в това училище са започнали да се занимават с атлетика много по-отрано, а в Галатасарайската гимназия тепърва са започнали. И така през 1912 година Караджов на висок скок е направил резултат 1.70 м. и затова е спечелил поздравителна грамота от училището. В последващите години Галатасарайската гимназия е започнала да събира плодовете на своите усилия, като е спечелила много добри резултати. От 1922 година атлетиката е станала спортна дисциплина в Кабаташката, Галатасарайската, Вефайската и Истанбулската гимназии след волейбола и футбола. На турнира, проведен от страна на Y.M.C.A. в салона в Чаршъкапъ силно впечатление е направил отбора, съставен от учениците на Кабаташката гимназия. (Hiçülmaz, Tarihsiz).

Физическото възпитание и спорта в образователната система на Република Турция 1923 – 1938 г

Структура на турската образователна система:

Една от съществените реформи свързана с модернизацията на Турция според стратегията на Мустафа Кемал засяга коренната промяна на образователната система и изграждане на народно светско, достъпно и равноправно образование на Турския народ. В министерството на образованието се изгражда Научен съвет, който има за задача да определя рамките на образователната реформа. Първите промени в това отношение се утвърждават по време на второто заседание на Научния Съвет през 1924 година. На него са взети няколко важни решения: да се определи статута на началните и средни училища, продължаващ до сега с малки изменения, да се направи срока на обучение пет години и да се поръча написването на нови учебници. С направените през 1924 година изменения срокът на обучение в началните училища е бил намален от 6 на 5 години, а за средните училища е бил приет срок на обучение 3 години. Срокът на обучение в гимназиите, с изключение на периода между 1952-1956 години е бил три години. Физическото възпитание се въвежда като редовен задължителен предмет от учебната програма.

Реформисткото новаторство в образованието е под влияние на френския модел, което засяга и въпросите за развитие на физическото възпитание. Като образец за развитие на физическото възпитание се взима системата за обучение прилагана в Галатасарай и Роберт колеж. Fişek, 1985).

Световно известният образователен деец от Колумбийския Университет в Америка Проф. J. Dewey, идвайки в Турция през 1924 година направил обзорен преглед на училищното дело и е изготвил обширен доклад за правителството, опиращ се на новите образователни възгледи и включващ в себе си всичките проблеми във връзка с образованието. Важната тема, която е засегнал в доклада си, е

състоянието и перспективите за развитие на обучението по физическо възпитание . (Tonguç, 1946).

Подготовка на специалисти по физическо възпитание и спорт в Турция

Системата на държавното образование в Република Турция създава в периода от 1922 до 1938 година общо 4328 училища. Взимайки под внимание общите статистически сведения за броя на учениците – над 4 млн. Ученици, става ясно, че проблемът за осигуряване на учители, които да гарантират успешно и качествено образование е един от основните в развитието на телесната култура в Турция.

През 1935 година населението на Турция е било общо 12 862 754 души. През учебната 1935-1936 година броят на обучаващите се в университетите е 5796, т.е. в процентно съотношение образованието в университетите е било 0.5%. (Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz, 1973).

До 1935 година населението на възраст начално обучение (от 7 до 12 години) е било 2 406 688, населението на възраст средно обучение I-ви период (от 13 до 15 години) е било 730 331, населението на възраст средно обучение II-ри период (от 16 до 18 години) е било 600 953, като общият им брой е бил 3 737 972. (Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973).

Нуждата от учители по физическо възпитание във военните и цивилни училища, открити по западен образец преди основаването на Републиката се е посрещала по следния начин: 1)Учители по физическо възпитание докарвани от чужбина; 2)С талантиливи ученици, подготвяни от страна на тези учители-чужденци и 3)С получилите с държавна помощ образование в областта на физическо възпитание в чужбина и възвърнали се в страната учители. През периода от основаването на Републиката до днес нуждата от учители по физическо възпитание се е посрещала

по следни начин: От 1)Курсовете, 2)Институтите, 3)Академиите, 4)Висшите училища 5)Университетите.(Bilge, 1989).

До създаване на Републиката специалистите по физическо възпитание са изключителна рядкост и са предимно в частните колежи и училища. Преподаването на телесно възпитание в училищата, както и осигуряване на специалисти за подпомагане на спортните организации се превръща в най-важната задача от дейността на КТО, ТСО и Генералната дирекция – институциите, които провеждат държавната политика в областта на телесната култура.

В Турция професията Учител по Физическо Възпитание започнала да съществува в периода на Републиката. .”(Абалъ, Али, Младежта и Спорт, Издание на Министерството на Младежта и Спорта, Анкара, 1974 г., стр. 95).”.От основаването на Републиката до днес са били открити общо 65 училища за подготовка на учители по физическо възпитание, издаващи пет вида дипломи с различно предназначение. ”(Bilge, 1989).

Списък на изпратените в чужди страни за обучение по физическо възпитание в периода между 1930-1936 години

Години	Брой ученици
1930-1931	1
1931-1932	1
1932-1933	1
1933-1934	-
1934-1935	-
1935-1936	5
Общо	8

(Yücel, 1994).

Списък на завършилите отдела за учители по физическо възпитание за средните училища през периода между 1934-1937 години

Години	Мъже	Жени	Общо
1934-1935	22	-	22
1935-1936	17	-	17
1936-1937	9	-	9
Общо	48	-	48

(Yücel, 1994).

Списък на завършилите отдела за учители по физическо възпитание за средните училища през периода между 1934-1938 години

Години	Общо
1934-1935	22
1935-1936	28
1936-1937	11
1937-1938	28
Общо	89

(Altunya, 2006).

Списък на завършилите отдела по физическо възпитание във възпитателния институт през периода между 1934-1939 години

Учебна год. Завършили В пенсия Починали Напуснали Рък.длъж.Смяна на бранш. Работят по професия

1934-1935	23	9	3	3	3	-
5						
1935-1936	27	12	4	1	2	4
4						
1936-1937	11	2	1	1	1	1
5						
1937-1938	30	15	1	2	2	1
9						
1938-1939	20	1	4	3	-	1
11						
Общо	111	39	13	10	8	7
34						

—
(Abalı, 1974).

Както се вижда от горната таблица независимо, че броят на завършилите през периода между 1934-1939 години да е 111, броят на активно работещите учители по физическо възпитание е бил само 34. Този брой в зависимост от броя на училищата и учениците в страната е недостатъчен и се е отразил неблагоприятно на развитието на спортните дейности в рамките на страната. Заедно с това

недостига на учители по физическо възпитание е затруднило също така и научното провеждане на държавната спортната политика.

През учебната 1935-1936 година включително и другите институти броят на обучаващите се е бил общо 191, от тях 97 са завършили. (Народното ни Образование в 50-та Годишнина на Републиката в Цифри и Графики, Издание на Народното Образование, Истанбул, 1973 г.). От завършилите 11 са били от отдела по физическо възпитание. (Abalı, 1974).

Ако се вземе за база 1935 година броят на завършилите образование за учители по физическо възпитание е бил крайно недостатъчен, което пък от своя страна показва че с този брой е невъзможно да се издигнат спортните дейности на желаната висота. Ето защо, една от значимите причини за бавното и непълноценно осъществяване на реформите в областта на физическото възпитание и спорта се дължи именно на кадровия проблем, с който държавата и обществото не са имали възможност да се справят пълноценно, съобразно нуждите и програмата за развитие.

На фона на голямата територия и откъснатост на отделни региони от страната, се вижда, че подготовката на специалисти има предимно централизиран характер – в Анкара, явно с намерение да се осъществява пряк и непосредствен контрол от страна на държавните власти, но от друга страна това е ограничавало възможността за решаването на местни проблеми в отдалечените области на държавата.

Бюджет и строителство на съоръжения за физическо възпитание и спорт през периода на Републиката 1923 – 1938 г

Осъществяването на реформите в областта на телесната култура изисква планирано осигуряване на финансови и капитални средства за инвестиции и издръжка на широкия спектър от дейности, за нарастващия административен персонал от разширяващата се мрежа държавни спортни структури, за строителството на спортни съоръжения. Финансирането на телесната култура има ключово значение за осъществяване на спортната политика в Турция, още повече, че възможностите на страната през изследвания период са крайно ограничени вследствие последиците от войните 1912-1922 г. и широките мащаби на социално-икономическите проблеми от този период. Това налага търсенето на компенсиращи ресурси в бюджетните сфери на общинската администрация и образованието. Не случайно Ататюрк, по време на конгреса на КТТО през 1927 г. взема отношение по поставените въпроси за повече финансиране, като насочва усилията на организацията в търсене на ресурси в доброволността и сътрудничеството с властта, като поставя на първо място моралният фактор сред ръководителите и спортните дейци и разбирането за отговорността им към националната кауза за утвърждаване на Републиката, което все още изисква крайни жертви от обществото. Ето защо бюджетните средства отделяни за развитието на спорта през изследвания период имат ориентировъчно значение за оценка на държавната политика и стратегия в тази област. Важно значение за пълно изясняване на финансовите условия за развитието на физическото възпитание и спорта имат средствата отпускани от общините и Министерството на образованието, но в рамките на този анализ и съобразно особеностите на финансиране в тези две области, е необходимо да се направи самостоятелно проучване по тези въпроси, тъй като има различни методики за отпускане на такива средства за развитието на спортната дейност и в първичен вид данните не

дават яснота за общата финансова политика на общините и образованието по отношение на спорта.

Статистическите източници дават коректна информация за държавните бюджети за спорта по години. В тях има сведения за финансиране на централните организации, строителство на спортни обекти, подпомагане на спортни клубове, както и финансиране по отделните области в Турция.

Бюджетът, отделян от правителството за спорта през периода между 1926-1938 години може да се представи както следва:

Години	суми
1926	40.000. Турски Лири.
1927	33.000. Турски Лири.
1928	30.000. Турски Лири.
1929	—
1930	100.000. Турски Лири.
1931	40.000. Турски Лири.
1932	50.000. Турски Лири.
1933	70.000. Турски Лири.
1934	80.000. Турски Лири.
1935	203.000. Турски Лири.
1936	239.000. Турски Лири.
1937	239.000. Турски Лири.
1938	239.000. Турски Лири.
Общо	1.363.000. Турски Лири³⁴.

Тези средства представляват незначителна част от бюджета на Републиката както следва:

за 1924 г. е 0.06%,
за 1926 г. е 0.02%,
за 1927 г. е 0.02%,
за 1928 г. е 0.01%, за 1930 г. е 0.04%,
за 1931 г. е 0.02%,
за 1932 г. е 0.03%,
за 1933 г. е 0.04 %, за 1934 г. е 0.04%,
за 1935 г. е 0.10%,
за 1936 г. е 0.11%,
за 1937 г. е 0.10%,

³⁴ Onbeşinci Yıl Kitabı, 1938, Apak, Ülkü Dergisi, Sayı:69

за 1938 г. е 0.10%. (Demir, 2006).

От представените сведения ярко се очертават тенденцията на повишаване на финансирането за спорта, като особено след 1935 г. държавата фиксира определена сума от бюджета надвишаваща 6 пъти средствата от 1926 г. Липсата на финансиране за периода 1923 – 1925 г. се обяснява с общата следвоенна криза в страната и трудното възстановяване на спортната дейност в страната. Като цяло финансирането на спорта от централния бюджет е напълно недостатъчно и за това основните дейности са осъществявани с помощта на образователната система и общинските администрации. В тези размери на финансиране на спорта може да се направи заключението за екстензивен модел на осъществяване на реформите и развитие на телесната култура. Тези изводи се подкрепят и от анализа на разпределението на средствата по отделните общини. За ориентир в това отношение бяха открити сведения за бюджетите на общините през 1934 г., които имат ориентиrowъчен характер за анализа по тези въпроси в настоящото изследване.

Средства, дадени за спорта през 1934 година на специалните администрации и съветите (BCA: 490.01/3.10.2):

Област	Спец.Администр.	Съвет
Чанаккале	500	100
Ъспарта	—	—
Сейхан	1000	350
Чанкъръ	150	—
Анталя	1300	500
Нигде	800	—
Коня	1567	325
Мараш	—	—
Амасыя	600	—
Истанбул	57500	—
Самсун	3160	2000
Синоп	—	—
Кършехир	200	150
Бурса	1300	2000

Токат	(средства за Народния Дом на сума 8200 лири).	
Газиантеп	—	500
Карс	300	207
Ерзурум	—	—
Маниса	800	350
Чорух	—	—
Балъесир	2000	1775
Трабзон	740	300 + (От Партията 240=540)
Айдън	700	2100
Йозгат	1000	—
Измир	—	500
Биледжик	700	80
Орду	400	—
Мерсин	—	1400
Афйон	350	35
Чорум	50	200
Зонгулдак	—	100

Обобщения и изводи

Развитието на спорта и физическото възпитание в периода 1923 – 1938 г. е един от най-важните периоди от историята и културата на спорта в Турция, тъй като той се свързва с процеса на европеизация в тази област, част от общите процеси на преустройство на Турция осъществени под ръководството и доктрината на Кемал Ататюрк за възраждане на Турската държава.

1. Историческите сведения показват, че всъщност целия период от 15 години представлява процес на мащабни и болезнени реформи довели до изграждане на съвременната концепция за развитие на спорта и физическата култура в Турция. Осъществяването на реформите засяга всички области на телесната култура:

- Изграждане на съвременна стратегия, ценности и цели на спорта като социално явление в турското общество, съобразно световните стандарти и турските национални особености,
- Приемане на координиран пакет от правни стандарти чрез специализирано законодателство,

- Създаване на държавен управленски модел за ръководство на спорта и физическото възпитание с пълноценно развита система от структури и организации в цялата страна,
- Подготовка на специалисти съобразно модерните тенденции на Европейското висше спортно образование,
- Въвеждане на нови спортове и организация на национална система от спортни състезания,
- Строителство на спортни съоръжения и бюджетно гарантиране на развитието на телесната култура

2. Всички тези елементи на съществуването на система за развитие на спорта и физическото възпитание и в Турция съответстват на най-високите изисквания в тази област приложение във водещите Европейски държави – Германия, Италия, Русия, Англия, Франция, от които Турция черпи опит.

3. Модерният спорт остава чуждо културно явление в съзнанието на обществото поради силният консерватизъм и невъзприемчивост на турското общество от началото на XX в. спрямо западните ценности и практики. Въпреки положените усилия малка част от турското общество, предимно градският елит и обвързаните с икономически, политически и културни връзки със Запада граждани се приобщават към спортната култура и стават нейни разпространители в страната. В тази връзка реформите се провеждат в условията на социално-културна съпротива от страна на населението и това е породило прилагането на юридически, политически и административни задължителни мерки, чрез които населението да бъде приобщено към спортната дейност. Особени трудности в това отношение се срещат с привличането на жените в спортното движение. Водеща роля за развитието на спорта има турската интелигенция и политическите лидери на управляващата партия, която е обединена около политическата доктрина на Кемализма.

Вследствие на тези обстоятелства и до днес гражданското начало и обществена инициатива в спорта са относително ограничени и нямат стабилни традиции. Спортните организации съществат като поделения на местните административни власти или партийни структури, което оказва влияние и до днес.

4. Силният стремеж за модернизация съобразно европейските норми, както и наличието на конфронтация и отричане на културните традиции и ценности от периода на Османската империя довеждат до постепенно замиране на традиционните занимания и организационни форми на състезания. През изследвания период ръководителите на Турския спорт нямат достатъчно сили за моделиране и приобщаване на състезателните традиции на турците от Средновековието в модерната концепция за развитие на телесната култура по форма, съдържание и организация.

5. Нееднородният характер на населението в социално отношение, както и нееднаквото обществено и културно развитие на отделните области в държавата поражда допълнителни трудности в изграждане на единна национална система за развитието на спорта и физическото възпитание с унифицирани стандарти. Практически това е невъзможно по време на анализирания период.

6. Акцентът на реформите е свързан с изграждане на държавни механизми и законодателство за развитие на спорта, чиято ефективност влиза в действие в следващите десетилетия. Стабилността на проведената реформа в тази област се определя и от това, че до днес в принципно отношение телесната култура е подчинена на този организационен модел основан в периода на управлението на Мустафа Кемал Ататюрк.

7. През изследвания период се поставя началото на активна политика на международно спортно сътрудничество, като основен ориентир в тази насока е участието на страната в олимпийското движение. Второ по значимост направление

на международната спортна дейност е насочена към Балканското спортно сътрудничество, където Турция играе конструктивна и активна роля. На трето място Турция поддържа двустранни спортни връзки свързани с обмен на специалисти, информация и договори с Германия, Италия, САЩ, СССР, Румъния, Белгия, Швеция, България, Югославия и др. Главната насока на международните спортни връзки е използването им като стабилизиращ политически фактор насочен към подобряване на взаимоотношенията с отделните държави.

Независимо от значителните трудности и дългия период на реформи осъществявани от държавата, Турция изгражда един нов организационен модел основан на доминиране на държавното начало в развитието на спорта, който съответства на обективните условия и особености на турското общество и неговото отношение към телесната култура. Истинското значение и стратегическа далновидност в това отношение се установяват след няколко десетилетия необходими на Турция да изпълни с конкретно съдържание и изяви стратегията изградена в рамките на реформите осъществени в духа на Кемализма.

Препоръки

Въз основа на направеното изследване и обобщения по проблема за развитието на физическото възпитание и спорта в Република Турция като част от държавната политика в периода 1923 – 1938 г. могат да се направят редица препоръки насочени към бъдеща изследователска работа по проблема за ролята на държавата в развитието на спорта и физическото възпитание в обществото.

1. Значителните празноти в историческата документация създават значителни проблеми в обективния и пълноценен анализ на спортната история и това налага предприемането на системни мерки на централно и местно равнище за събиране, систематизация и използване на документи и сведения за развитието на спорта по време на Републиката, както и за по-ранни периоди.

2. Сложното историческо развитие на спорта по време на строителството на Републиката 1923 – 1938 г. разкрива ключовото значение и функции на държавата и нейното ръководство за създаване на граждански условия за практикуване на спорта. Това изисква специализирана подготовка на държавните служители в Турция имащи пряко и косвено отношение към развитието на системата на спорта в страната по широк кръг въпроси свързани с историята, културата, организацията и управлението на спорта като социално явление както в света, така и в Република Турция.
3. От направените изследвания все по-ясно се очертава нуждата от разработка на цялостна обща история на спорта в Турция, която да обхване всички периоди на неговото развитие от времето на създаването на Турската държава до днес.
4. Богатите традиции и значителния напредък в развитието на спорта през последните десетилетия, основан на модела изграден през периода на управлението на Мустафа Кемал налагат изграждането на национален и местни музеи на спорта в страната като важен възпитателен и културен фактор за развитието на спорта.
5. Необходими са специални мерки от страна на държавата и спортните организации за диференцирано развитие и програми за опазване културното наследство и традиционните спортове чрез интегрирането им в образователните програми и създаването на традиционни форми за тяхното развитие.

Библиография

Кирилица

1. Банков, П. Политика, стратегия, технология и механизми на програмирането на физическото възпитание и спорта в общините. Сб. Доклади - III Международен научен конгрес "Спорт, стрес, адаптация" (Олимпийски спорт и спорт за всички). НСА "Васил Левски", Изд. Къща "Тип - топ - прес", С, 2004, с. 110 - 113.

2. Банков, П., И. Сандански. Спортът в европейската общност -организационна структура, политика и особености. НМС "Спорт и наука". - 1/2005.
3. Банков, П., Е. Николова. Социалните функции на физическото възпитание и спорта, теория, реалност, перспектива. Сб. Доклади IV Национална научно-практическа конференция „Физическо възпитание и спорт в училище”, Варна, 2006, с. 26-33.
4. Гиргинов, В., И. Сандански. Същност на промените в спортните организации в България. –В: Гиргинов, В., П. Банков, И. Сандански (ред.) Спорт – социални и политически анализи, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С., 2006, с. 127-155.
5. Евстатиев, Б. О сущности физической культуры и ее компонентов. В 44. Теория и практика физической культуры и спорта , Кн.6 1980 г.
6. Зеленов, Л., Ю.Лебедев. Физическая культура как система. В Теория и практика физической культуры. Кн. 9, 1985 г.
7. Калайков, Й. Отражение на управленската теория в спортната практика, С 1993 г.
8. Киреев Н. Г. История Турции XX в. — М.: ИВ РАН: Крафт+, 2007
9. Кукушкин, Л. Теория физического воспитания. Москва 1975 г.
10. Кукушкин, Л. Советская система физического воспитания. Москва 1983 г.
11. Мартински, Т. Възходът на физическата култура и спорта в НРБ. С., 1976 г.
12. Мартински Т, 40 години социалистически спорт, С 1984 г.
13. Митев Лозан, Изграждане на тоталитарен модел на телесната култура в България 1937-1949 г., дис. С 2001 гНовиков, А. Теория и методика на физического воспитания. Москва, 1967 г.
- 14.Митев Лозан, История на телесната култура в България през 1878-1918 г. и 1918-1944 г. НСА Прес, С 2010 г
15. Митев Лозан, Социално културни перспективи на спорта в края на XX и началото на XXI в. в. Спортът в обществото, под общ.ред. на Васил Гиргинов, Сливен 1995 г, стр 78-86
16. Тарасов, Н. Большие перемены. Очерки о физкультурном движении в странах народной демократии и ГДР. Москва, 1957 г.

Латиница

1. Abalı, Ali, *Cumhuriyetin Ellinci Yılında Gençlik ve Spor*, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara, 1974.
2. Abbas, Nüzhet, “ Halkevleri’imiz ve Memleket Sporu” ,*Ülkü Dergisi*, Sayı: 74 (Nisan), 1939, s. 126-127.
3. Afetinan, A. , “Cumhuriyet Devrimizde Çocuk ve Gençlik Bayramları (23 Nisan-19 Mayıs)”, *Gençlik ve Toplum Konulu Bilimsel Toplantı Konuşmaları*, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara, 1982.
4. Afyon, Yakup Akif, Tunç, Ali, *Beden Eğitimi ve Spor Tarihi*, Damla Ofset, Konya, 1997.
5. Ahmet Fetgeri, “Kadınlarımız ve Spor” , *Türk Spor*, Sayı: 8, 1932, s. 4-5.
6. Akdenk, Mürsel, *Türkiye’de Hükümet Programlarında ve Planlı Dönemde beden ve Spor Eğitimi Uygulamaları*, T. C. Gazi Ünivesitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisan Tezi, Ankara, 1986.
7. Akyürek, Aziz, “TİCİ Genel Başkanı Aziz Beyin Samsun Halkevi’nin Spor Çalışmalarını Değerlendirmesi” , *Türk Spor*, 1932.
8. Alpman, Cemal, *Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi*, Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Genel Müdürlüğü Yayını, İstanbul, 1972.

9. Altav, Nejat, *Voleybol Tarihi*, TMOK Yayını, İstanbul, Tarihsiz, s.12.
10. Altunya, Niyazi, Gazi Eğitim Enstitüsü, Gazi Orta Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü (1926-1980) 80. Yıl, Gazi Üniversitesi Yayını, Ankara, 2006.
11. Apak, Rahmi, “Türkiye’de Dağ Sporı” , *Ülkü Dergisi*, Sayı: 25, 1935.
12. Apak, Rahmi, “Türk Sporunun Yeni Yükümleri” , *Ülkü Dergisi*, Sayı:35, 1936).
13. Apak, Rahmi, “Halkevleri Spor Şubeleri Nasıl Çalışmalıdır” , *Ülkü Dergisi*, Sayı: 64, 1938, 351-353.
14. Apak, Rahmi, “Halkevleri’nde Spor Tesisleri” , *Ülkü Dergisi*, Sayı: 65, 1938, s.459-464.
15. Apak, Rahmi, “Yeni Beden Terbiyesi Kanunu” , *Ülkü Dergisi*, Sayı: 66, 1938, s. 517-519.
16. Apak, Rahmi, “Yeni Beden Terbiyesi Kanunu-III” , *Ülkü Dergisi*, Sayı: 68, 1938, 124-125.
17. Apak, Rahmi, “Onbeş Yıl ve Türk Sporı” , *Ülkü Dergisi*, Sayı: 69, 1938, s. 230-231.
18. Arıg, Veli Necdet, Atatürk ve Spor, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1988, s.16.
19. Arseven, Rıza, *Eskrim Tarihi ve Modern Eskrim*, Türkiye Eskrim Federasyonu Yayını, Tarihsiz.
20. Asaf, Burhan, “Spor Telakkimiz” , *Ülkü Dergisi*, Sayı: 1, 1933.
21. Aşır, Vildan, *Atletizm ve Mektebe Tatbiki*, Devlet Matbaası, İstanbul, 1931, s. 203-219.
22. Aşır, Vildan, “Mektep ve Spor” , Türk Spor Kurumu Dergisi (1936-1938) Seçilmiş Spor Makaleleri, Haz. Suat Karaküçük, Ankara, 1992.
23. Atabeyoğlu, Cem, “Cumhuriyet Döneminde Spor Politikası” , Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 8, 1983.
24. Atabeyoğlu, Cem, Türk Spor Tarihi Ansiklopedisi, Fotospor Yayını, İstanbul, 1991, s. 43-144, s.92.
25. Atabeyoğlu, Cem, Türk Yüzme Tarihi, TMOK Yayını, İstanbul, 1993, s.9
26. Atabeyoğlu, Cem, Sporda Devlet mi? Devlette Spor mu? , TMOK Yayını, İstanbul, 2001.
27. Atabeyoğlu Cem, Türk Yelken Kulübü Tarihi, Türk Spor Vakfı Yayınları, Tarihsiz, s. 3-16.
28. Atalay, Korkmaz, Geçmişten Günümüze Türk Sporları, Matsan, İstanbul, 2005.
29. Atalay, Ayşe, “Osmanlı ve Genç Türkiye Cumhuriyeti Döneminde Batılılaşma Hareketleri” , Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi, Sayı: 2, 2007, s. 34.
30. Atalı, Levent, Kocaeli’nin Spor Tarihi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, 2007, s. 9.
31. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-II, 5. Baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara, 1997.
32. Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri II, 5. Baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara, 1997.
33. Atatürk’ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri-IV, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayını, Ankara, 1991, s.513, 663.
34. Atay, Falih Rıfkı, “Olimpiyatta Türkler” , *Aydın Tarihi*, Sayı: 33, 1936, s. 286.
35. *Aydın Tarihi*, Sayı: 33, 1936, s. 284-292.
36. *Aydın Tarihi*, Sayı: 36, 1936, s. 509-511.
37. *Aydın Tarihi*, Sayı: 37, 1937, s. 594-596.
38. *Aydın Tarihi*, Sayı: 38, 1937, s. 594-596.
39. *Aydın Tarihi*, Sayı: 39, 1937, s. 555-556.
40. *Aydın Tarihi*, Sayı: 40, 1937, s.560-563.
41. *Aydın Tarihi*, Sayı: 44, 1937, s.417-422.
42. *Aydın Tarihi*, Sayı: 45, 1937, s. 382-384.
43. *Aydın Tarihi*, Sayı: 53, 1938, s. 473-475.
44. *Aydın Tarihi*, Sayı: 55, 1938, s. 534-535.

45. Aziz Bey, “İdman Cemiyetlerini Umumi Faaliyetleri” , Tarihli Hakimiyeti Milliye, 19 Mayıs 1932, s. 1-5.
46. Baba, Nüzhet, “Beden Terbiyesi ve Gençlik Meselesi İzcilik” Ülkü Dergisi, Sayı: 78, 1939, s. 543.
47. Baba, Nüzhet, “Eski ve Yeni Türk Edebiyatı” , Ülkü, Sayı: 83, 1940, s. 443.
48. Baba, Nüzhet, “Beden Terbiyesi ve Spor Neşriyatımızın Anahatları Ne Tarzda Olabilir?” , Ülkü Dergisi, Sayı: 84, 1940, s. 544-547.
49. BCA: 030.10/144.34.18(5.11.1924).
50. BCA:490.01/2.6.23(6.7.1931).
51. BCA: 490.01/1099.15.1(14.6.1933).
52. BCA: 490.01/24.120.1 (4.9.1933).
53. BCA: 490.01/3.11.1(18.9.1933).
54. BCA: 490.01/594.50.2 (8.5.1934).
55. BCA: 490.01/2.9.11(13.9.1934).
56. BCA: 490.01/14.74.1(22.12.1934).
57. BCA: 490.01/3.10.2(2.2.1935).
58. BCA: 490.01/15.79.5(8.4.1935).
59. BCA: 490.01/3.13.13(23.3.1936).
60. BCA:490.01/3.12.22(3.4.1936)
61. BCA: 490.01/3.13.13(8.8.1936).
62. BCA:490.01/3.15.18(8.4.1937).
63. BCA: 490.1/3.15.18(11.5.1937).
64. BCA: 490.01/4.16.7/16.2.1938).
65. BCA: 490.01/594.53.12(7.10.1938).
66. Bayraktaroğlu, Muzaffer, “Cumhuriyet Ordusunun 11 ci Yılı” , Yeni Türk Mecmuası, Sayı: 26, 1934, s. 1655.
67. Bayraktaroğlu, Halit, Sporda Muvaffakiyet, Cumhuriyet, 2 Kanunusani 1934, s. 6.
68. Belediyeler Kanunu, Şenyuva Matbaası, Ankara, 1968.
69. Bilge, Nalan, *Türkiye’de Beden Eğitimi Öğretmeni Yetiştirilmesi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.
70. Cankalp, Mehmet, *Sporda Yönetim ve Organizasyon*, 2. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.
71. Cantek, Funda Şenol ve Yazar, Betül; “Erken Cumhuriyet Dönemi Dergi ve Gazetelerinde Spor ve Kadın (1928-1960), İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı: 29 (Güz, 2009), Ankara, s. 206-207.
72. Cemal, Sami, “Bugünkü Spor Faaliyeti Türk Gençliğini ve Türk Halkını Tatmin Ediyor mu?” , Yeni Türk Mecmuası, Sayı: 9, 1933, s. 791-793.
73. Cemal, Sami, “İstanbul Halkevi Beyoğlu Kısmı Spor Faaliyeti” , Yeni Türk Mecmuası, Sayı: 11-14, 1933, s. 1122-1123.
74. Cemal, Zehra, “Halkevinde Kış Sporları” , Ülkü Dergisi, Sayı: 34, 1935. s. 313.
75. Cumhuriyetin 50. Yılında Rakam ve Grafiklerle Milli Eğitimimiz, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973, s. 20-239-268.
76. Cumhuriyetin 50. Yılında Milli Eğitimimiz, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1973.
77. Cumhuriyet Döneminde Eğitim, “Milli Eğitimde Kongreler ve Şuralar” , Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1983.
78. Cumhuriyet Döneminde Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1983, s. 620.

79. Cumhuriyet Dönemi İstanbul İstatistikleri-4, Kültür ve Spor (1930-1995), İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Dairesi Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 1997, s. 407.
80. Cumhuriyet Döneminde Türk Milli Eğitim Sistemindeki Gelişmeler (1920-2010), Yayıncı Haz. Ercan Türk ve Meral Katırcı, MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayını, Ankara, 2010.
81. Çağlar, B. K. , “Spor Kongresi” , Ülkü Dergisi, Sayı: 39, 1936.
82. Çınar, Ali Abbas, “Divanu Lügati’t Türk’te At Kültürü” , Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atıcılık , Resim Matbaacılık A. Ş. , İstanbul, s.154.
83. Dağlaroğlu, Rüştü, Fenerbahçe Spor Kulübü Tarihi 1907-1957, İstanbul Matbaası, İstanbul, 1957, s.11-25.
84. Dağlı, Nuran-Aktürk, Belma; Hükümetler ve Programları, I.Cilt (1920-1960), T.B.M.M. Basımevi, Ankara, 1988.
85. Demir, Hayati, Türk Spor Teşkilatı (Tarihsel Gelişim, Kapsam ve Bir Araştırma), Çizgi Kitabevi Yayınları, Konya, 2006, s. 6-15-23.
86. Demiray, Uğur, Türk Basınının Güreş Sporuna Bakışı, İstanbul Güreş İhtisas Kulübü Koruma Vakfı Yayını, İstanbul, Tarihsiz, s.8.
87. Demirci, Nuri, *Sporda Yönetim-Teşkilatlanma ve Organizasyonlar*, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara, 1986.
88. Diem, Carl, Beden Terbiyesinin Esas Prensipleri, Muharrem Basımevi, Sinop, 1938, s. 3-9.
89. Diem, Carl, “Her Sporçuya On Öğüt” , Çev. Cumhur Saltuklar, Beden Eğitimi Spor, Sayı: 18-19(Aralık), 1968, s. 26.
90. Dinçer, Ferruh ve Aşkın Yaşar, “Osmanlı Döneminde Atlı Sporlar” Editörler: Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek ve Salim Koca, *TÜRKLER*, Cilt: 10, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2002, s. 616-621.
91. Doğan, Yahya, *Türkiye’de Spor Yönetimi*, Öz Akademi Yayınları, Malatya, 1997.
92. Donuk, Bilge; Şenduran, Fatih, Futbolun Anatomisi, Ötüken Neşriyat A. Ş. Yayını, İstanbul, 2006.
93. Durusoy, Fikret, Genç Kadın ve Spor, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1986, s.5.
94. Durupınar, Mehmet, Türk Basketbolunun 100 Yıllık Tarihi, Efes Pazarlama ve Dağıtım A. Ş. Yayını, İstanbul, 2006, s.14-17.
95. Dündar, Barbaros, Atatürk Dönemi Siyasi Parti Programlarının Karşılaştırmalı Analizi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2007, s. 78-169.
96. Ebcim, Nedret, Kara Deryalarda Bir Fenersin Fenerbahçe’nin Yüz Yılı, İleri Yayınları, İstanbul, 2007, s. 13-15.
97. Eminoğlu, Cavit & Kurak, İbrahim, İzcilik Kılavuzu, Eminoğlu Ofset, Ankara, 1988, s.8.
98. Emiroğlu, Kudret&Yüksel, Ahmet, “Osmanlı’da Atlı Sporlar”, Anadolu Uygarlıklarında Spor, Editörler: İbrahim Yıldırım ve Timur Gültekin, Spor Yayınevi ve Kitabı, Ankara, 2012, s. 158-163-168-171.
99. Erdal Rıza, Olimpiyat Oyunları ve Olimpik Sporlar, Baskı Evi Matbaacılık, İstanbul, 2007.
100. Ergin, Osman, Türkiye Maarif Tarihi, Cilt: 3-4, 1977, İstanbul, s.1545-1547.
101. Ergün, Mustafa, “Türk Eğitim Devrimi: Temel İlkeler ve Gelişim Süreci” , Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu 07-09 Aralık 2005, Haz. Murat Alper Parlak, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2001.
102. Erkal, Mustafa, E. , Sosyolojik Açısından Spor, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara, 1986.
103. Fer, Seval, “1923 Yılından Günümüze Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları Üzerine Bir İnceleme” , Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu (07-09 Aralık 2005), Haz.

- Murat Alper Parlak, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2010.
104. Fişek, Kurthan, 100 Soruda Türkiye’de Spor Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1985.
105. Fişek, Kurthan, Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi, 2.Baskı, Bağırhan Yayınevi, Ankara, 1998.
106. Gezder, Nihat, Geleneksel Sporlarımızdan Ata Spor, Eser Ofset, Erzurum, 1998, s.82.
107. Göral, Mehmet & Yapıcı, A. Korkut, Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş, Tuğra Ofset, Kütahya, 2001.
108. Golspor, Sayı: 5, “İdman Cemiyetleri İttifakı Umumi Merkezi Reisi Aziz Beyefendinin Çok Şayanı Dikkat Beyanâtı”, 1934, s.2-3.
109. Gözen, Osman, İlköğretimde Beden Eğitimi ve Spor, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991.
110. Gümüş, Ali, Güreş Tarihi, Türk Spor Vakfı Yayınları, İstanbul, Tarihsiz.
111. Gündüzöz, İlker, Köy Kanunu Çalıştayı, “Mali Tevzin Kavramına Dayalı Olarak Köylerin Mali Yapısının Değerlendirilmesi” , Ed. Hasan H. Can; İlker Gündüzöz, Kasım Turgut, İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara, 2010.
112. Güven, İsmail, “Osmanlı’dan Günümüze İziciliğin Gelişimi ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri” , Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı: 1-2, Yıl: 2003, s. 73.
113. Güven, Alptekin, Ansiklopedik Spor Dünyası, Serhat Kitap Yayın ve Dağıtım Tic. A. Ş. , İstanbul, 1982.
114. Güvenç, Nusret, Cumhuriyetin 50. Yılında İziciliğimiz, Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayını, Ankara, 1974.
115. Hakimiyeti Milliye, “Ankara Jimnastik Yüksek İhtisas Mektebi” 29 Eylül 1932, s. 5.
116. Halit Bey, “Şampiyonlar Şerefine Bir Ziyafet Verildi” , Cumhuriyet Gazetesi, 20 Teşrinievvel 1933, s. 6.
117. Hasdemir, Hacı, İstanbul’un 100 Spor Kulübü, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A. Ş. Yayını, İstanbul, 2010.
118. Hasip, Ahmet, Metodika, Maarif Vekâleti Yayını, İstanbul, 1931.
119. Hiçyılmaz, Ergun, Türkiye’de Spor, Yeni Yüzyıl Kitaplığı, İstanbul, Tarihsiz.
120. Hugo Wagner ve Doris Dittrich, “Modern Kız Cimnastiği” , Çev. Hayrünisa Sak, Beden Eğitimi Dergisi, Sayı:18-19, 1968.
121. İlkmeçtepe Müfredat Programı, Maarif Vekâleti Yayını, Devlet Matbaası, İstanbul, 1930.
122. İmamoğlu, Faik, “Türkiye’de Sporun Yönetel Yapısı İçinde Spor Federasyonları” , 7.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Kongre Kitabı 27-29 Ekim 2002, Antalya, 2002, s.259
123. İnal, Ali Niyazi, Futbol’da Eğitim Öğretim, 2.Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.
124. İnan, Mehmet, Osmanlı İmparatorluğu’nda Okçuluk Spor ve Temel Teknikler, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, M.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, İstanbul, 1992, s.13.
125. İrepoğlu, Gül, Osmanlı Sanatında Spor İzlerken, Editörler: İbrahim Yıldırım ve Timur Gültekin, Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara, 2012, s. 151.
126. İrtem, Süleyman, Kâni, Türk Kemankeşleri, Ülkü B. , İst. , 1938, s.3-45-46.
127. İşcan, Fehmi, Türklerde Spor, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1988, s. 103-104.
128. İzicilik Kanun Tasarısı (1961), Beden Eğitimi Dergisi, Sayı: 5-6, 1963.
129. Kaleli, Hayri, “Sağlık Bakımından Spor ve Biz” , Ülkü Dergisi, Sayı: 49, 1937, s. 63.
130. Kahraman, Atıf, Cumhuriyet’e kadar Türk Güreşi, Cilt: I, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1989, s. 3.

131. Kahraman, Atıf, Osmanlı Devleti'nde Spor, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1995, s. 638-639.
132. Karamuk, Ziya, Cumhuriyetin 50.Yılında Milli Eğitimimiz, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1973.
133. Karayel, M. Sami, Eski Türkler'de Spor ve Spor Meydanları, Açık Söz'den aktaran Ayın Tarihi, Sayı: 38, 1937, s. 594.
134. Kantarcıoğlu, Selçuk, Türkiye Cumhuriyeti Hükümet Programlarında Kültür, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1998, s. 30-39.
135. Kapluhan, Erol, "Türkiye Cumhuriyeti'nde Atatürk Dönemi Eğitim Politikaları (1923-1938) ve Coğrafya Eğitim" , Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2011.
136. Karsalı, Ferit, "Askeri İdman Yurdları, Türk Spor Kurumu Dergisi, Sayı: 81 (24.1.1938), s. 2.
137. Kaynardağ, Arslan, Yayın Dünyası, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, Cilt: 10, s. 2832.
138. Keten, Mustafa, Türkiye'de Spor, 2.Baskı, Polat Ofset, İstanbul, 1993.
139. Kırşan, Nizamettin, "1936 Olimpiyatları" Ülkü Dergisi, Sayı: 31, 1935, 47-49.
140. Kırşan, Nizamettin, "Ülkü Dergisi, Sayı: 68, 1938, s. 126-127.
141. Kili, Suna, Türk Anayasaları, 2. Baskı, Tekin Yayınevi, İstanbul, 1982, s. 36-66.
142. Kocatürk, Utkan, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, 3. Baskı, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara, 2007.
143. Konar, Elif, Gülbüz Türk Çocuğu Dergisi'nin İncelenmesi (1926-28 Yılları), T.C. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003, s.41-43.
144. Koryürek, E. Cüneyt, Eski Olimpiyadlar-Modern Olimpiyad Oyunları-Olimpiyadlarda Türkler, Arçelik Yayını, 1996.
145. Koryürek, E. Cüneyt, Olimpiyatlar, Stil Matbaacılık, İstanbul, 2003.
146. Kunter, Halim Baki, Eski Türk Sporları Üzerine Araştırmalar, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938, s.8.
147. Küçük, Suat, Türk Spor Dergisi (1936-1938), Seçilmiş Spor Makaleleri, Ankara, 1992.
148. Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi, "Okulların Spor Yurtları Talimatnamesi" , Sayı: 6, 20 Şubat, 1939.
149. Maarif Vekilliği Tebliğler Dergisi, "Okulların Spor Yurtları Talimatnamesi" , Sayı: 14, 13 Eylül, 1939.
150. MORPA Spor Ansiklopedisi, Morpa Kültür Yayınları, İstanbul, Cilt: I-V, 1997.
151. Okan, Kenan & Yalçın, Halil Fehmi, Teşkilat İdare, Yaykur Yükseköğretim Yayını, Ankara, 1977.
152. Okur, Mehmet, "Atatürk Dönemi Eğitim-Öğretim Faaliyetlerinde Halkevleri" , Prof. Dr. Yahya Akyüz'e Armağan / Türk Eğitim Tarihi Araştırmaları, Eğitim ve Kültür Yazıları, Editörler: Cemil Öztürk ve İlhami Fındıkçı, Pegem Akademi Yayını, Ankara, 2011, s. 965.
153. Olimpiyat Dünyası-Olympic World" , "Atatürk ve Spor" , Aralık, 2009, Sayı: 41.
154. Olimpik Hareket, TMOK Yayını, İstanbul, 1988.
155. On Beşinci Yıl Kitabı, Cumhuriyet Matbaası, İstanbul, 1938.
156. Oral, M. Ali, Türkiye Futbol Tarihi 1890-1912, Cilt: 1, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1954, s. 16-17.
157. Osman, Refik, Golspor,"Gençlik Teşkilatına Doğru" , Sayı: 310, 1933, s. 2.

158. Özacun, Orhan, CHP Halkevleri Yayınlar Bibliyografyası, İst. , Kitap Matbaacılık, 2001, s.5-49.
159. Özcan, Abdülkadir, “Güreş” , *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Cilt: 14, İstanbul, 1996, s.320.
160. Öztekin, İbrahim, “Türkler’de Beden Eğitimi Kültürü ve Tarihimizde İnanılmaz Rekorlar” , *Türk Dünyası Tarih Kültür Dergisi*, Sayı: 297, 2011.
161. Öztürk, Kazım, *Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri ve Programları*, Baha Matbaası, İstanbul, 1968.
162. Özalp, Reşat ve Ataunal, Aydoğan, “Milli Eğitimde Kongreler ve Şuralar”, *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*, MEB Yayını, İstanbul, 1983.
163. Öztürk, Cemil, Atatürk Devri Öğretmen Yetiştirme Politikası, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara, 2007.
164. Özveri, Murat, Okçuluk Hakkında Merak Ettiğiniz Her Şey, Umut Matbaacılık, İstanbul, 2006, s.3.
165. Sabuncu, Yavuz, Anayasaya Giriş, 5.Baskı, İmaj Yayıncılık, Ankara, 1997, s.213-289.
166. Sakaoğlu, Necdet, Osmanlı’dan Günümüze Eğitim Tarihi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2003, s.131.
167. Saltuklar, Cumhur, Beden Eğitimi Dergisi, Sayı:18-19(Aralık), 1968, s. 9.
168. San, Halûk, Türkiye Spor Ansiklopedisi, Cilt: 2, İstanbul, 1943, s. 29.
169. San, Halûk, Belgeleri İle Türk Tarihinde Atatürk, Türk Spor Vakfı Yayınları, İstanbul, 1981.
170. Sevim Yaşar & Sevim Mahire, Okullarda Basketbol, M. E. G. S. B. Yayını, İstanbul, 1986.
171. Spor Postası, Sayı: 1-67, 1934-1935.
172. Sümer, Faruk, Türkler’de Atçılık ve Binicilik I, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayını, İstanbul, 1983, s.37.
173. Sümer, Rıza, Sporda Demokrasi, 2. Baskı, Şafak Matbaası, Ankara, 1989.
174. Tayga, Yunus, Türk Tarihine Genel Bakış, GSGM Yayını, Ankara, 1990.
175. Tuncor, Ferit Ragıp, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları Bibliyografyası (1923-1985), Milli Eğitim Bakanlığı Yayını, İstanbul, 1989, s. 6-24.
176. Tümlü, Zeki, “Eskrimin Elektronik Gelişimi: Derleme Çalışması” , Spormetre Beden Eğitim ve Spor Bilimleri Dergisi, Sayı: 4 (Aralık, 2009).
177. *Türk Ansiklopedisi*, Cilt: XVIII, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1970, s. 211.
178. *Türk Spor*, “Sarı Kırmızının Doğduğu Yer” , Sayı: 7, s. 8.
179. *Türk Spor*, “Mektepliler Kulüplerde Spor Yapamayacaklar” , Sayı: 41, 1930, s.7.
180. *Türk Spor*, “Pehlivanlar Amatör mü, Profesyonel mi?” , Sayı: 16, 1932, s. 5.
181. *Türk Spor*, “Aziz Beyefendinin Türkspor’a Beyanâtı” , 1932, s. 2-14.
182. *Türk Spor*, “Güzellik Sahasında Dünya Rekoru Kazandık” , Sayı: 44, 1932, s. 6.
183. Türk Spor Kurumu Dergisi, “Sporu Devletleştirmek İçin Hazırlanan Proje” , Sayı: 82 (31.1.1938), s. 2-6.
184. Türk Spor Kurumu Dergisi, “Berlin Olimpiyatları Sarfıyatı” , Sayı: 52 (28.6.1937), s. 2.
185. TMOK Tarihi, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi’nin 90 Yılı, İstanbul Mülkiyeliler Vakfı Sosyal Araştırmalar Merkezi, İstanbul, 1997.
185. Tonguç, İsmail Hakkı, İlköğretim Kavramı, I. Cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1946, s. 224-227).
186. Tuncer, Hüseyin, “90. Yıl Türk Yurdu Bibliyografyası (19.11.2001), Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 2002, s. 430.
187. Tuzcuoğulları, Cemal-Barbaros Tuzcuoğulları-Tarkan Tuzcuoğulları, Atatürk ve Spor, Takav Matbaacılık ve Yayıncılık, Ankara, 2001, s. 86-88.

188. Türkiye Spor Ansiklopedisi, Sayı: 22-23, 1944, s. 3.
189. Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi'nin 100. Yılı- 100 Years of the National Olympic Committee of Turkey, TMOK Yayını, İstanbul 2008.
190. Türkmen, Mutlu, Siyasal Toplumsallaşma Aracı Olarak Beden Eğitimi ve Spor; İşçi Sporları ve Türkiye'deki Etkileri (1923-1938), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2012.
191. Ulusoy, Ahmet; Akdemir, Tekin, Mahalli İdareler, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012.
192. Unat, Faik Reşit, Türkiye Eğitim Sisteminin Gelişmesine Tarihi Bir Bakış” , Milli Eğitim Basımevi, Ankara, s.154.
193. Üçışık, H. Fehim, Sporda Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Ötüken Neşriyat A. Ş. , İstanbul, 1999.
194. *Ülkü Dergisi*, Sayı: 52, 1937, s. 303-305.
195. *Ülkü Dergisi*, Sayı: 59, 1938, s. 471.
196. *Ülkü Dergisi*, Sayı: 72, 1939, s. 543-544.
197. Ünver, Süheyl, “Tarihte Anadolu Türklerinde Spor” , Geleneksel Türk Sporları Semineri, Konya Turizm Derneği Yayını, Konya, 1976, s.62-63.
198. Vatan Gazetesi, 8 Ocak 1925, s. 1.
199. Yıldız, Doğan, *Türk Spor Tarihi*, Eko Matbaası, İstanbul, 1979.
200. Yıldız, Doğan, *Çağlarboyu Türkler'de Spor*, Telebasım Yayıncılık-Reklamcılık Ltd. Şti. , İstanbul, 2002, s. 176-765.
201. Yıldız, Doğan, *Zeki, Çevik ve Ahlaklı Bir Sporcu; ATATÜRK ve SPOR*, Telebasım Yayıncılık, İstanbul, 2008.
202. *XX. Cumhuriyet Yılında Beden Terbiyesi ve Spor*, Çankaya Matbaası, Ankara, 1943, s.36
203. Yücel, Hasan Ali, *Türkiye'de Orta Öğretim*, Kültür Bakanlığı Yayını, Ankara, 1994.
204. Yücel, Ünsal, *Türk Okçuluğu*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayını, Ankara, 1999, s. 431-436.